

Ο ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗΣ ΜΑΣ

Μηνιαία ηλεκτρονική έκδοση του Πανελληνίου Σωματίου Θεάτρου Σκιών

περίοδος Δ' | τεύχος 144 | Απρίλιος 2020

Εμπρός με τρομπέτες και τύμπανα ηχηρά
Όλοι μαζί να διώξουμε τον ιό πιο μακριά
Μένουμε Σπίτι!

τεύχος 144
Απρίλιος 2020

περιεχόμενα

Ο Καραγκιόζης πάντα επίκαιρος	4
Ο Ήρωας των Αγράφων Κατσαντώνης	11
Η ενδυμασία των Κλεφταρματωλών	17
Σκόρπιες σκέψεις και ενθυμήσεις στην εποχή του κορωναϊού	19
Μαρία η Μαγδαληνή	23
Όταν ο Καραγκιόζης συνάντησε τη Μέρκελ στα Εξάρχεια	30
Ο Καραγκιόζης στην Αντίσταση	34
Ο Ντούμπας έχει κέφια	37

εξώφυλλο: «Η μπάντα των Κολλητηριών»,
του Νικόλα Τζιβελέκη και στίχοι του ιδίου

Ο Καραγκιόζης μας

Μηνιαία ηλεκτρονική έκδοση
του Πανελληνίου Σωματείου Θεάτρου Σκιών

Συντακτική επιτροπή

Σωκράτης Κοτσορές
Τάσος Κούζαρος
Δημήτρης (Τάκης) Κωστιδάκης
Ιάσωνας Μελισσηνός
Κ. Ψυχραιμίας

Επιμέλεια κειμένων: Τάσος Κούζαρος
Σελιδοποίηση: Σωκράτης Κοτσορές

επικοινωνία

okaragkiozismas@gmail.com

ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΟ ΣΩΜΑΤΕΙΟ ΘΕΑΤΡΟΥ ΣΚΙΩΝ

ΕΤΟΣ ΙΔΡΥΣΗΣ 1925
Τζωρτζ 6, Αθήνα 10677

ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ

Πάνος Καπετανίδης 210 4616664 - 6977357493
Δημήτρης (Τάκης) Κωστιδάκης 6942013881

www.karagkiozis.com
e-mail: somateiokaragkiozh@gmail.com

Διαφημιστική ρεκλάμα από το θέατρο του Μάνθου Αθηναίου

Απρίλιος 2020!

Αγαπητοί μας αναγνώστες-αναγνώστριες,
το ανέσπερον φως της Ανάστασης
ευχόμαστε να φωτίσει και τον φετινό
Απρίλη, απαλύνοντας τον πόνο της
πανδημίας και θεραπεύοντας όλους μας από
το φόβο του θανάτου. Ας γιορτάσουμε όλοι
μαζί το Πάσχα μένοντας σπίτι και σύντομα θα
ξανασμίξουμε στα δροσερά караγκιοζοθέατρα.

Χριστός Ανέστη!

Με τους θερμότερους χαιρετισμούς μας
η Συντακτική επιτροπή

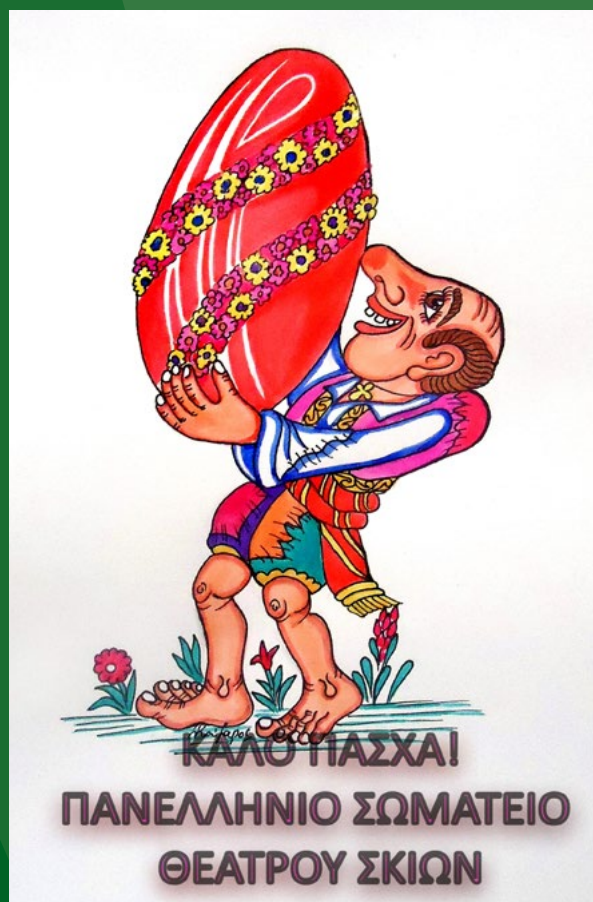

Πασχαλινές Ευχές!!

Με πολύ αγάπη, συντροφικότητα,
αλληλεγγύη και συναδελφικότητα
σας ευχόμαστε ολόψυχα

ΚΑΛΟ ΠΑΣΧΑ

Το Δ.Σ. και το Κ.Σ.

Φίλοι συνεργάτες και συνάδερφοι, χρόνια πολλά
και άλλο κακό να μη μας βρει
Γιάννης Χατζής

Κορωνοϊός 2020

Σκίτσα, σχόλια και δράσεις των Καραγκιοζοπαιχτών

Μέσα από το χιούμορ τους, αλλά και από τη διάθεση τους να μην χαθεί η επαφή με τους θεατές, ολοι οι άνθρωποι του Καραγκιόζη βάζουν τη δική τους πινελιά στην προσπάθεια ψυχαγωγίας στις δύσκολες ημέρες που περνάει ο τόπος μας, ανεβάζοντας επίκαιρα βίντεο, φιγούρες προς κατασκευή, αλλά και ολόκληρες παραστάσεις που μπορούν να δουν οι φίλοι μας από το σπίτι. Σας παρουσιάζουμε παρακάτω το εν λόγω υλικό κατ'αλφαβητική σειρά.

Ο **Γιώργος Αθανασίου**, ανεβάζει στη σελίδα του στο facebook: Θέατρο Σκιών Γιώργου Αθανασίου ωραία και επίκαιρα βιντεάκια

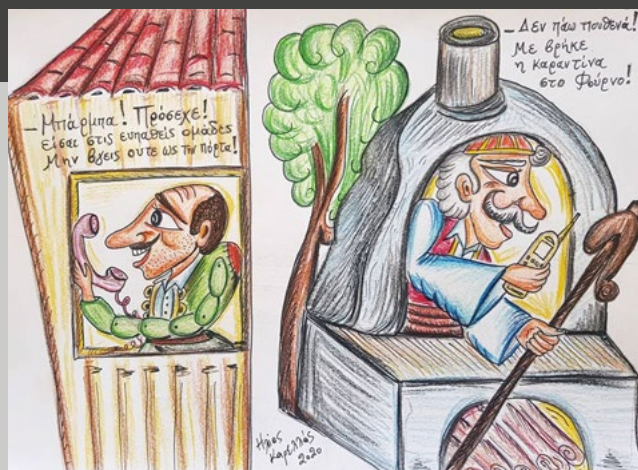
ΤΑ ΝΕΑ ΤΟ ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗ

Ο Άθως Δανέλλης, παρουσιάζει τον νέο Καραγκιόζη που αφήνει το θέατρο σκιών και έρχεται στις οθόνες σας σε 3D Animation.

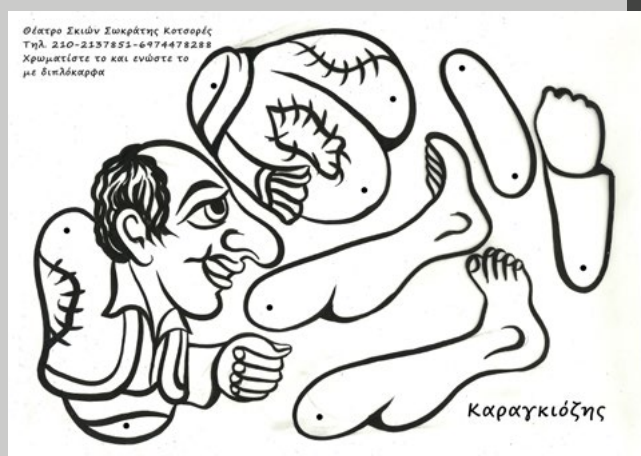

Ο Ηλίας Καρελλάς έφτιαξε ένα επίκαιρο βίντεο και κάποια επίκαιρα σκίτσα στη σελίδα του: Θίασος Ηλία Καρελλά / Ilias Karellas Theater Company

Ο **Σωκράτης Κοτσορές**, ανεβάζει παραστάσεις αλλά και σχέδια φιγουρών για τους μικρούς και τους μεγάλους μας φίλους στη σελίδα του: www.karagkiozis.com.gr

Ο **Τάσος Κούζαρος** ανέβασε στη σελίδα του το έργο:
Η Μάχη στα Δερβενάκια,
Θεόδωρος Κολοκοτρώνης

Η Μάχη στα Δερβενάκια

Θεόδωρος Κολοκοτρώνης

Συντονιστείτε σύντομα στο κανάλι μας στο Youtube

Ergastirio Skiwn Kouzaros

Ο **Τάσος Κώνστας** ανεβάζει παραστάσεις στη σελίδα του: paragatv.tumblr.com

Ο Καραγκιόζης στο Σπίτι- Επ 1 'Ο Καραγκιόζης Φάουστ'

Ο **Θοδωρής Κωστιδάκης** ανεβάζει επίκαιρα σκετσάκια στο Karaghiozis at Home στο YouTube.

Ο **Κώστας Μακρής** ανεβάζει σατιρικά τραγούδια στη σελίδα του στο facebook

Ο Νίκος Μπαρμπούτης ανέβασε στο Youtube ένα επίκαιρο τραγούδι για τον Κορωνοϊό.

Ο Κώστας Ντούμπας ανεβάζει επίκαιρα σκίτσα αλλά και βίντεο στη σελίδα του στο Facebook.

Ο Αντώνης Παντιώρας μαζί με την κλόουν Ντουμπίτσα ανεβάζουν αστεία σκετσάκια και μηνύματα προς τους μικρούς και μεγάλους τους φίλους, στις σελίδες τους στο facebook

Ο Χαράλαμπος Ρουμελιώτης
ανέβασε στο Youtube
παραστάσεις από παλιούς
καραγκιοζοπαίχτες και σπάνιες
ηχογραφήσεις από δίσκους

ΜΕΝΟΥΜΕ ΣΠΙΤΙ! Συντροφιά με τον Καραγκιόζη του Σπυρόπουλου

Ο Θανάσης
και ο Κώστας
Σπυρόπουλος
ανεβάζουν στο
Youtube κάθε
εβδομάδα
παραστάσεις
τους

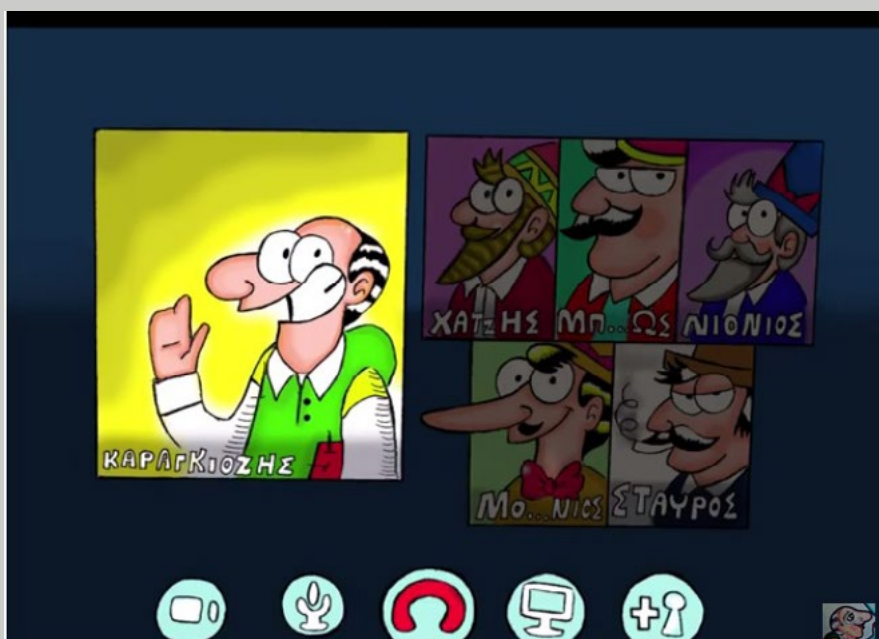
Ο Χρήστος Στανίσης
ανέβασε στο Facebook σε
συνεργασία με το Κέντρο
Πολιτισμού Περιφέρειας
Κεντρικής Μακεδονίας
το έργο: Ο Καραγκιόζης
Γιατρός

Ο Νικόλας Τζιβελέκης ανέβασε στο Youtube την παράσταση: Ο Βρυκόλακας του μεσονυκτίου για τους μικρούς και μεγάλους φίλους

Ας μην ξεχάσουμε τους μικρούς **Δημήτρη Παναγιωτάκο** και **Νίκο Αργυρόπουλο** που ανεβάζουν πολλά πράγματα σχετικά με τον Καραγκιόζη, επίκαιρα και διαχρονικά, στη σελίδα τους το Καραγκιοζοκομείο

Υ.Γ.: Ας μην ξεχάσουμε και τα **Καραγκιοζο-Challenge** (Ελληνιστί προκλήσεις) που ανταλλάσσουν μεταξύ τους καραγκιοζοπαίχτες στο Facebook (**Σωτήρης Παπατραγιάννης, Φώτης Πλέσσας, Αντώνης Παντιώρας, Κώστας Ντούμπας, Νίκος Μπαρμπούτης, Σωκράτης Κοτσορές, Κώστας Κατσόγιαννος, Γιάννης Πάφιος** και έπεται συνέχεια...)

«Ο ΗΡΩΑΣ ΤΩΝ ΑΓΡΑΦΩΝ ΚΑΤΣΑΝΤΩΝΗΣ»

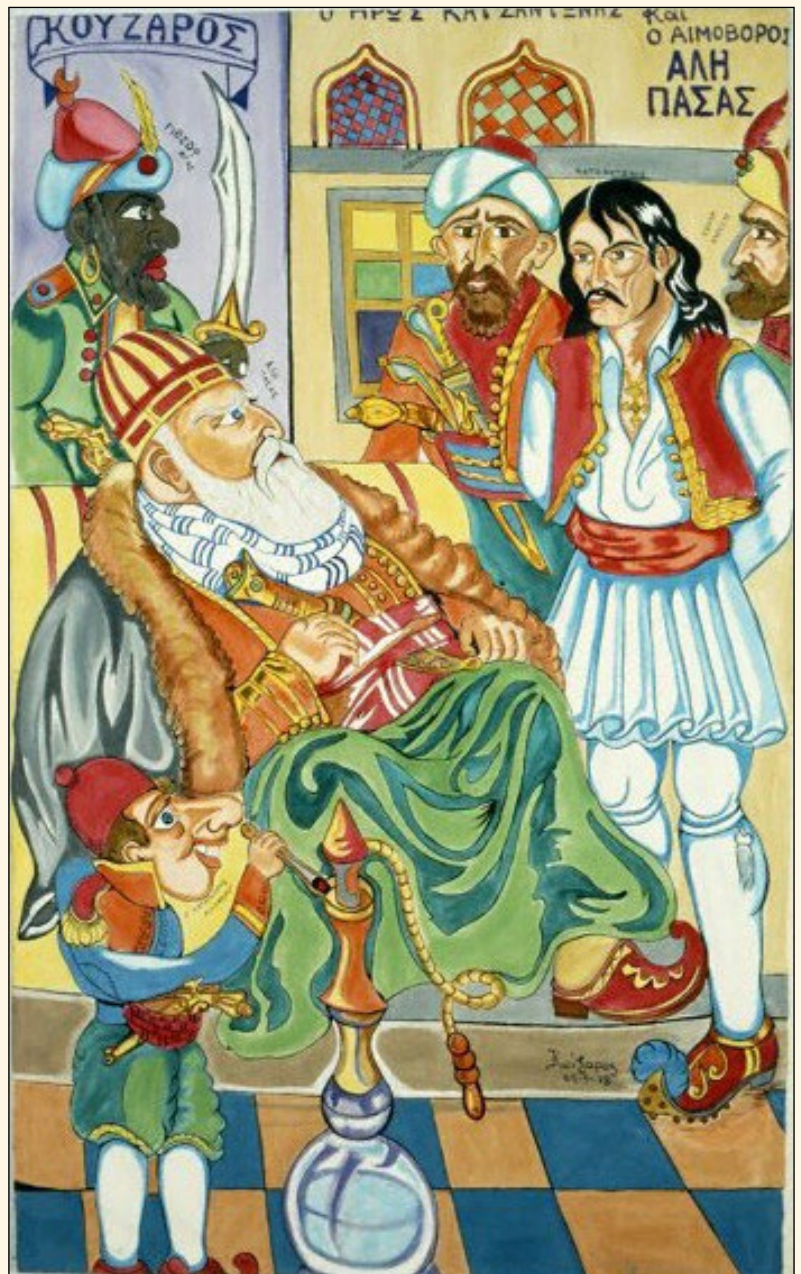
(Απομαγνητοφώνηση και καταγραφή)

του **Νίκου Μπαρμπούτη**
Καραγκιοζοπαίκτη

Αγαπητοί αναγνώστες, συνάδελφοι και φίλοι.

Συνεχίζουμε το έργο, όπου απομαγνητοφώνησα κατά λέξη και κατέγραψα μια από τις παλαιότερες ηρωικές παραστάσεις του Θεάτρου Σκιών, σας παραθέτω μια άγραφη σελίδα της Ελληνικής μας Ιστορίας “Ο ΗΡΩΑΣ ΤΩΝ ΑΓΡΑΦΩΝ ΚΑΤΣΑΝΤΩΝΗΣ” έτσι όπως παρουσίασε ο αείμνηστος μεγάλος Πειραιώτης Μάστορας του Θεάτρου Σκιών, Βάγγος Κορφιάτης. Η παράσταση παρουσιάστηκε στο Άλσος Καισαριανής στις 27 Ιουνίου 1994 σε συνεργασία με την Λέσχη Γραμμάτων και Τεχνών του Υπουργείου Πολιτισμού. Ο Π. Καπετανίδης μας παραχώρησε το υλικό της βιντεοσκοπημένης παράστασης από το αρχείο του, ανεβάζοντας την στο YouTube στον παρακάτω σύνδεσμο: <https://www.youtube.com/watch?v=jCOOCvRTjn0&t=2276s>

Ο Ήρωας Κατσαντώνης, Ρεκλάμα του
Τάσου Κούζαρου από την παράσταση
του Σπύρου Κούζαρου

τα πρόσωπα του έργου (εργαλεία)

Κατσαντώνης
Καραγκιόζης
Χατζηαβάτης (στο ρόλο του Μάν-
θου)
Θανάσης Βάγιας
Γέρο Λεπενιώτης
Αλή Πασάς
Βεληγκέκας
Γαιδούρι του Καραγκιόζη
Μεμέτης με κουτσό πόδι
4 Μεμέτια (Στρατιά Τούρκοι στρα-
τιώτες του Βελή)
Θόδωρος (Παλικάρι νεαρός κλέ-
φτης - ανιψιός του Κατσαντώνη)
Μπαρμπα Δήμας (νονός του Κα-
τσαντώνη)

Κώστας (Κλέφτης)
Θήμιος (Κλέφτης)
Αγγελικούλα (η γυναίκα του Κα-
τσαντώνη)
Αλέξανδρος (το παιδί του Κατσα-
ντώνη)
Καραγκιόζης ντυμένος κλέφτης
1 μεμέτης (που τον σκοτώνει ο
Καραγκιόζης)
Γιουσούφ Αράπης
5 μεμέτια (Στρατιά Τούρκοι στρα-
τιώτες του Γιουσούφ)
Μπαρμπαγιώργος
Παπά- Θήμιος (Άγιος Ηγούμενος
του Μοναστηριού)
Καρδερίνης (παπαδοπαίδι)

Άλογο που κουβαλάει τον Κατσα-
ντώνη άρρωστο προς τα Γιάννε-
να
Τσίγκενες (Δήμιος νέγρος του Αλή
Πασά)
Ελλάδα (Με τη μορφή αγγέλου)
Σκηνικά:
Καλύβα – Σαράι
Βουνά (λημέρι) – βρύση με δέ-
ντρο
Μοναστήρι – Βράχος με δέντρο
Σκαλιστό αμόνι (βοηθητικό σκη-
νικό)

Δεύτερο Μέρος

Σκηνή 8:

(Ακούγεται σφύριγμα σε λευκό πανί (χωρίς φιγού-
ρες) και ακούγονται οι κλέφτες με αρχηγό τον Κα-
τσαντώνη που βάζουν φωτιές).

Κατσαντώνης: Ελάτε ωρε παιδιά! Βάλτε φωτιά
στις κούλιες και τις θυμωνιές, ωρε να τιμωρή-
σουμε αυτόν τον ελεεινό! (ακούγεται γρήγορο
σέρβικο και παράλληλα ηχητικό μάχης)

Τούρκοι στρατιώτες: Πωγια ράι ωρε, πωγια βάι
βάι...

Κλέφτες: Κάψτε τα όλα ωρε!

Σκηνή 9:

Βγαίνει ένας μεμέτης Τούρκος στρατιώτης (κουτσός)

Μεμέτης: Πωγια τι καταστροφή ωρε, πωγια πως
γλίτωσα το καημένο. Πωγια πάει το ποδαρά-
κι μου ωρε και πώς να το λέω τώρα στον Αλή!
(χτυπάει την πόρτα του σαραγιού)

Βάγιας: Τι συμβαίνει στρατιώτη;

Μεμετης: Πωγια κυρ Θανάση τι να σου λέω! Πω-
για ηρθε το Κατσαντώνη με μπόλικο ασκέρι
και έβαλε φωτιά στις κούλιες και στις θυμω-
νιές! Πωγια να το λες στον Αλή. Πωγια να έχα-
σα το καημένο το πόδι μου.

Βάγιας: Περίμενε στρατιώτη να του το πεις εσύ ο
ίδιος!

Βάγιας: (Μέσα από το σαράι) Αλή μου!

Αλής: Λέγε ωρε Θανάση

Βάγιας: Ένας στρατιώτης είναι έξω σας γυρεύει

Μεμέτης: Πωγια προσκυνώ Αλή μου το καημέ-
νο. Πωγια το Κατσαντώνη ηρθε με μπόλικο
ασκέρι και έβαλε φωτιά στις κούλιες και στις
θυμωνιές. Πω πάει το καημένο το πόδι μου.

Αλής: Τι λες ωρε;;; Και σεις τι κάνατε ωρε; Τζάμπα
σας ταΐζω το πιλάφι ωρε; Δυο κλέφτες και δεν
μπορούσατε να τους κάνετε καλά; Χάσου από
τα μάτια μου ωρέ θα σε κρεμάσω ωρε (κάνει
κίνηση να τον χτυπήσει και ο στρατιώτης φεύ-
γει)

Βάγιας: Αλή μου όχι να χτυπήσετε με το χέρι σας
στρατιώτες. Θα τους χρειαστείται αύριο να πο-
λεμήσετε τον Κατσαντώνη.

Αλής: Δεν βλέπεις ωρε τι ζημιές με κάνει;

Βάγιας: Αλή μου πρέπει κι εμείς να τον πολεμή-
σουμε με κάποιον άλλο τρόπο.

Αλής: Ποιόν τρόπο ωρε Θανάση; Πώς να τον πολε-
μήσω που έπιασε τα βουνά και κάνει ζορμπα-
λίκι ωρε;

Βάγιας: Έχει ένα αδύνατο σημείο και εκεί θα τον
χτυπήσουμε Αλή μου

Αλής: Ποιο είναι αυτό; (Την ίδια στιγμή κρυφα-
κούει ο κυρ Μάνθος-Χατζηαβάτης)

Βάγιας: Μην λησμονείς Αλή μου ότι στο χωριό το
Κόρθι έχει τη γυναίκα του και το παιδί του ο

Κατσαντώνης. Να στείλουμε τον Βεληγκέκα να συλλάβει τη γυναίκα του και το παιδί του και να τα φέρει πεσκέσι στα Γιάννενα. Δίχως άλλο, ο Κατσαντώνης θα έρθει να σας προσκυνήσει Αλή μου

Αλής: Μπράβο ωρε μπίρομ καλά το είπες! Άιντε ωρε κράξε να έρθει το Βελή

Βάγιας: (μέσα από σαράι) Δερβέναγα για έλα σε θέλει ο Αλής

Βελής: Πωγια διαταγή Αλή μ'

Αλής: Ε ωρε μπίρομ Βελή, θέλω μια χάρη από σένα. Στο χωρίο Κόρθι είναι η γυναίκα και το παιδί του Κατσαντώνη. Πήγαινε να τα πάρεις και να τα φέρεις πεσκέσι στα Γιάννενα.

Βελής: Πωγια Αλή μ' πω γω να είμαι παλικάρ' πωγια να πηγαίνω να πολεμάω με τον Κατσαντώνη, πωγια μια γυναίκα και ένα κούτσικο πω δεν μπορώ να τα πάρω! Πωγια είναι προσβολή για εμένα! (φεύγει μπαίνει στο σαράι)

Αλής: Γιατί με χόλιασε ωρε;

Βάγιας: Αλή μου δεν καταλαβαίνετε ότι ο Βεληγκέκας είναι ο πρώτος Δερβέναγας του τόπου μας; Παρακαλέστε τον. Του φαίνεται υποτιμητικό να πάει να τα βάλει με μια γυναίκα και ένα παιδί. Πές του όμως ότι δεν έχετε πιο έμπιστο άνθρωπο, ξέρετε εσείς τον τρόπο για να τον πείσετε Αλή μου

Αλής: Για πήγαινε κράχτου ωρε!

Βάγιας: (μέσα από σαράι) Βελή έλα που σε θέλει ξανα ο Αγάς μας

Βελής: Πωγια προσκυνώ υφέντ'

Αλής: Ε ωρε Βελή είσαι ο καλύτερος μέσα στην Ήπειρο και δεν έχω πιο έμπιστο να πάει να κάνει αυτή τη δουλειά. Άιντε ωρε μπίρομ δεν θέλω να σε χολιάσω. Κάνε μου την χάρη ωρε σε παρακαλεί ο Αλής ο Τεπελερνλής ωρε

Βελής: Πωγια εγω να λέω δεν κάνει. Πω εσυ να με διατάξεις, πω εγω να πηγαίνω το καημένο

Αλής: Ναι ωρε μπίρομ σου δίνω διαταγή! Άιντε ωρε μπιρομ πήγαινε...

Βελής: Πωγια να παίρνω ασκέρια και να πηγαίνω Αλή μ'

Βάγιας: Μπράβο δερβέναγα, έκανες το κέφι του Αλή

Σκηνή 10:

Βγαίνει Χατζηαβάτης και πάει να ειδοποιήσει τον Καραγκιόζη και να του δώσει ένα γράμμα να το πάει στα λημέρια του Κατσαντώνη

Χατζηαβάτης: Τρομάρα να σου έρθει κάτι πρέπει να κάνω! Κέντρον βρεεε! Κέντρο βρεεε (φωνάζει)

Καραγκιόζης: Ποιος είναι (τρέχει κατά πάνω του)

Χατζηαβάτης: Κέντρον πάρε δρόμο και φύγε!

Καραγκιόζης: Εφυγαααα (κάνει να φύγει)

Χατζηαβάτης: Έλα δω βρε που πάς; Δεν σου είπα τι θα κάνεις και που θα πάς. Πάρε αυτό το γράμμα και σκίσε την καρδιά σου και βάλτο μέσα!

Καραγκιόζης: Πάρε το γράμμα σου πίσω ρε! Τι την πέρασες την καρδιά μου για μαρουλόφυλλο να το βάλω μέσα;

Χατζηαβάτης: Δεν με κατάλαβες. Βρες ένα καλό μέρος να το κρύψεις εννοώ

Καραγκιόζης: Έτσι μίλα μου. Το τακτοποίησα! (Το βάζει στην καμπούρα) Εδώ δεν θα ψάξει κανείς

Χατζηαβάτης: Λοιπόν Καραγκιόζη θα πάς και θα βρεις τον μπάρμπα Δήμα και θα του πεις να πάει να πάρει τη γυναίκα και το παιδί του Κατσαντώνη να σκίσει τη γη και να τα κρύψει. Αν σε πιάσουνε τίποτα Τουρκαλβανοί στον δρόμο θα πεις ότι είσαι άρρωστος. "Άχχχ έχω έναν πόνο στην κοιλιά και πάω στο κοντινότερο χωρίο να πάρω μερικές στάλες". Κατάλαβες;

Καραγκιόζης: Όχι!

Χατζηαβάτης: Δεν κατάλαβες; Έλα να κάνουμε μια δοκιμή να δεις

Καραγκιόζης: Ωραία εσύ ποιος είσαι;

Χατζηαβάτης: Εγώ είμαι ο Μάνθος και εσύ είσαι ο κέντρον! Άιντε κάνε αυτό που σου είπα κι έλα κατά εδώ

Καραγκιόζης: Περίμενε λίγο να με πιάσει η κοιλιά μου πρώτα, τι ψέματα θα λέμε στον κόσμο ρε;

Χατζηαβάτης: Βρε παιδί μου κάνε ότι σε πονάει η κοιλιά σου στα ψέματα

Καραγκιόζης: Αχ, αχ, αχ, ωχχχχ και με πιάνει στα αλήθεια Χατζατζάρη, έφαγα μπαγιάτικα φασόλια χθες και αλλοίμονο μου

Χατζηαβάτης: Αλτ τι συ;

Καραγκιόζης: Γάιδαρος όπως κι εσύ

Χατζηαβάτης: Τι έχεις;

Καραγκιόζης: Έχω έναν πόνο στην κοιλιά κι ένα γράμμα στην πλάτη

Χατζηαβάτης: Τον κακό σου τον καιρό! Μου τα κά-
νες σαλάτα

Καραγκιόζης: Κάντα του λόγου σου χαλβά και κά-
τσε κάτω φάτα! Άσε ρε Χατζατζαρη ξέρω από
αυτά εγω παιδάκι μου

Χατζηαβάτης: Αντε κέντρον ξεκίνα φύγε

Καραγκιόζης: Έφυγα αστραπή έγινα. Για να ετοι-
μάσω και τη βισκυλέτα μου

Σκηνή 11:

*Βγαίνει ο Καραγκιόζης με τον γάιδαρο και ακολου-
θεί ο γνωστός Καραγκιοζο-γαιδουροπόλεμος. Ο
γάιδαρος δεν έχει δυνάμεις και λιποθυμά από την
αφαγία*

Καραγκιόζης: Θα τον πάρω να τον πάω με το τρένο
τον γαιδαράκο. Τσάφα τσουφα, τσάφα τσού-
φα...

Αλής: (βγαίνει από σαράι και τον καταπλακώνει ο
Καραγκιόζης με το γάιδαρο)

Πω πω ωρε τι πράγμα είναι αυτό; Ένα πράγμα
όλο πόδια ήταν!

Καραγκιόζης: Για σαρανταποδαρούσα με πέρασε
ρε παιδάκι μου!!!

Σκηνή 12:

*Ο Βελής βγαίνει με το τακίμι Μεμέτια Τούρκους και
πάνε προς το χωριό Κόρθι*

Βελής: Πωγια άιντε ωρε να ξεκινάμε ωρε να πη-
γαίνουμε στο Κόρθι ωρε να παίρνουμε πεσκέσι
τη γυναίκα και το παιδί του Κατσαντώνη

Μεμέτια: Πωγια άιντε ωρε να πηγαίνουμε ωρε

Ολιγόλεπτο Διάλειμμα για αλλαγή σκηνικών

Σκηνή 13:

*Ακούγεται κλέφτικο και βγαίνει ο Θύμιος (νεαρός
κλέφτης)*

Θόδωρος: (Σφυράει κλέφτικα) Αι κάποιος έρχεται
δώθε κατάσκοπος θα 'ναι. Όποιος και να ναι θα
τον πελεκήσω! Για να γίνω λούφα (κρύβεται
στον βράχο και βγαίνει ο γέρο Δήμας)

Στον τόπο ωρεε (φωνάζει και πέφτει πάνω στον
γέρο Δήμα) Κάτσε κάτω μην κρένεις ντιπ. Γιατί

έρχεσαι σκυφτά και πλαγιαστά;

Δήμας: Παιδί μου είμαι καλός άνθρωπος σε παρα-
καλώ

Θόδωρος: Περίμενε ωρε τώρα θα σου πω αν εισαι
καλός άνθρωπος. (σφυράει κλέφτικα και βγαί-
νει ο Κατσαντώνης)

Αρχηγέ έπιασα έναν κατάσκοπο!

Κατσαντώνης: Τι κατάσκοπο ωρε; Για πέρνα δώθε.
Νονέ μου (αγκαλιάζει τον γέρο Δήμα) Δεν γνω-
ρίζεις μωρέ τον μπάρμπα Δήμα; Τι κατάσκοπο
μου λες;

Θόδωρος: Συμπάθα με αρχηγέ, δεν τον ήξερα πρώ-
τη φορά τον βλέπω

Κατσαντώνης: Πήγαινε στη θέση σου Θόδωρε
(φεύγει). Τι είναι νονέ; τι συμβαίνει και πήρες
τα βουνά;

Δήμας: Πάρε αυτό το γράμμα και σφίξε την καρ-
διά σου παιδί μου Αντώνη κάντην σίδερο

Κατσαντώνης: Μείνε λίγο να ξαποστάσεις
Δήμας: Όχι παιδί μου φεύγω γιατί έχω παρα-
τήσει τα πράτα έρημα και σκότεινα. Κουράγιο
παιδί μου Αντώνη. Κουράγιο λεβέντη μου, κου-
ράγιο καμάρι μου! (φεύγει)

Σκηνή 14:

*Ο Κατσαντώνης διαθάζει το γράμμα. Βγαίνει πίσω
του ο Κώστας (κλέφτης) τραγουδάει κλέφτικο
"Αντώνη μου τι σκέφτεσαι κι είσαι συλλογισμένος"*

Κώστας: Αρχηγέ πολεμάμε τόσο καιρό για την πα-
τρίδα. Θα πολεμήσουμε και για την καπετάνισ-
σα. Τάχα γιατί το κράταγες μυστικό;

Κατσαντώνης: Τώρα μόλις το έμαθα ωρε Κώστα,
αλλά να δούμε αν είμαστε τυχεροί. Για κάλεσε
μου τον Θύμιο

Κώστας: (φεύγει και φωνάζει τον Θύμιο): Ε ωρε
Θύμιο πήγαινε σε θέλει ο καπετάνιος!

Σκηνή 15:

*Βγαίνει ο Θύμιος συνομιλεί με τον Κατσαντώνη και
τον συμβουλευεται*

Θύμιος: Διέταξε με καπετάνιε

Κατσαντώνης: Ε ωρε Θύμιο, πήγαινε απέναντι στο
Τσουγκάρι και αγνάντεψε να δεις αν τα χνάρια
είναι ψεσινά ή σημερινά, πρόσεξε όμως όταν
βγεις στο αντέρεισμα να μην σε δει κάνα μάτι

Θύμιος: Ξέρω καπετάνιε τι θα κάνω (φεύγει)

Κατσαντώνης: Άιντε σύρε κι έλα! (φεύγει)
(Λευκό πανί και από μέσα μιλάει στον Κώστα):
Άιντε ωρε Κώστα άμα βοηθήσει ο Θεός και τα πράγματα είναι όπως τα θέλουμε, τότε ο Βεληγκέκας σε λίγο θα είναι στα χέρια μας

Σκηνή 16:

Επιστρέφει και βγαίνει ο Θύμιος και φωνάζει τον Κατσαντώνη

Θύμιος: Αρχηγέ μετά χαράς. Έρχεται ο Βεληγκέκας!

Κατσαντώνης: Σε είδε μωρέ;

Θύμιος: Όχι αρχηγέ μου δεν με είδε και είμαι σίγουρος γιατί πριν βγω απέναντι στο Τσουγκάρι, έσκυψα και διάβαινα σαν τη γάτα συρτά, συρτά κλέφτικα. Μόλις βγήκα στο αντέρεισμα πήρα ένα λιθάρι το έβαλα δεξιά, άλλο ένα λιθάρι το έβαλα ζερβά κι ανάμεσα έβαλα τη μούρη μου κι αγνάντευα. Έτσι αγνάντευα και δεν με αγναντεύανε. Έρχεται καπετάνιε!

Κατσαντώνης: Καλώς να κοπιάσει. Ε ωρε παιδιά κανένας δεν θέλω να πυροβολήσει. Ε ωρε Κώστα (βγαίνει ο Κώστας) το πρώτο βόλι θέλω να είναι δικό μου.

Κώστας: Μείνε ήσυχος αρχηγέ. Πάω εγώ να πιάσω την πλαγιά και θα τον βάλουμε στη μέση και δεν γλιτώνει με τίποτα ο σκύλος.

Σκηνή 17:

Βγαίνει ο Βελής μαζί με έναν Μεμέτη, την γυναίκα και το παιδί του Κατσαντώνη. Την Αγγελικούλα και τον Αλέξανδρο.

Βελής: Πωγια άιντε διάβαινε ωρε Αντώνενα

Αγγελικούλα: Σιγά Βελή σε παρακαλώ, πιο σιγά το παιδί δεν μπορεί να περπατήσει

Αλέξανδρος: Μαμά μου που μας πηγαίνει; Θέλω τον μπαμπά μου

Βελής: Πωγια πάψε ωρε κούτσικο. Πω στο τάτας θα σε πηγαίνω κι εγώ

Αλέξανδρος: Που είναι ο μπαμπάς μου; Θεούλη μου να φανέρωνες τον μπαμπά μου να μας γλιτώσει από αυτούς τους τυράννους

Κατσαντώνης: (πετάγεται άξαφνα με μια κουμπούρα στο χέρι και η Αγγελικούλα λιποθυμά) Στον τόπο ωρε Βελή! Ε ωρε Βελή σε θεωρούσα παλικάρι γραμμένο στο κατάστιχο των πα-

λικαριών, όμως από την στιγμή που πήγες να τα βάλεις με μια γυναίκα κι ένα απροστάτευτο παιδί, σε έχω ξεγράψει πια μωρέ! Δέχτηκες να πάρεις τη γυναίκα μου, πάρε και το βόλι μου! (τον πυροβολεί και τον σκοτώνει). Ε ωρε παιδιά τρέχτε κι όποιος είναι από δαύτους τους Τουρκαλάδες να μην μείνει ρουθούνι!

Μπαρμπαγιώργος: Ωι μανούλαμ' που είναι η καπετάνισσα; (βγαίνει σηκώνει και παίρνει αγκαλιά την Αγγελικούλα) Έλα δω καπετάνισσα, Γιώργο με λένε εμένα, Γιώργο με λένε εμένα

Σκηνή 18:

Μάχη με τους Τούρκους (ηχητική υπόκρουση μάχης και γρήγορο σέρβικο) Ο Θύμιος ξιφομαχεί με έναν Μεμέτη και τον σκοτώνει. Βγαίνει ο Κώστας.

Κώστας: Αρχηγέ δυο στρατιώτες έχουν μείνει. Θέλουν να πάρουν το πτώμα του Βεληγκέκα

Κατσαντώνης: Ναι ωρε κάλεσε τους. Να το πάρουν και να το πάνε πεσκέσι στον Αλή Πασά

Σκηνή 19:

Βγαίνουν δυο στρατιώτες να μαζέψουν το πτώμα του Βελή.

Κατσαντώνης: Άιντε ωρε πάρτε το πτώμα και πείτε στον Αλή, ότι ο Κατσαντώνης περιμένει κι άλλα ασκέρια να τον πολεμήσουν.

Μεμέτια: Πωγια βαι βαι το καημένο. Πω μια με το αμπάλας, πω πάει κάτω το καημένο το Δερβέναγααα (με μοιρολόι και κλάμα φορτώνονται το πτώμα).

Πωγια ωρε, πω τι καλό παλληκάρι που ήταν το Δερβέναγααα (μοιρολόι)

Κατσαντώνης: Πήγαινε κι εσύ ωρε Θύμιο και πάρε το πτώμα του στρατιώτη που έμεινε και φέρτο παρά δω να το ξεχώσουμε

Θύμιος: (μαζεύει το πτώμα του Μεμέτη) έλα εδώ ωρε ζαβέ, να δούμε πότε θα ησυχάσουμε από σας

Σκηνή 20:

Ο Κατσαντώνης βγαίνει με την Αγγελικούλα

Κατσαντώνης: Για έλα εδώ Αγγελικούλα και συ παιδί μου Αλέξανδρε

Αγγελικούλα: Εδώ είμαι Αντώνη μου, σε ευχαριστούμε. Σε ευχαριστώ Γιώργο που με βοήθησες

Αλέξανδρος: Μπαμπά μου ο Θεός σε έστειλε

Κατσαντώνης: Μην στεναχωριέσαι παιδί μου, ο Θεός δεν αφήνει κανέναν να χαθεί. Όμως Αγγελικούλα δεν μπορείς να μείνεις εδώ. Θα σε στείλω στη Λευκάδα στον κουμπάρο μας. Θα σε συνοδέψει ο ανιψιός μας κι εκεί θα σε παραδώσει σε σίγουρα χέρια. Ελάτε και θα σας οδηγήσει.

Σκηνή 21:

Βγαίνει ο Κατσαντώνης και ο Θόδωρος

Κατσαντώνης: Ε ωρε Θόδωρε, πάρε την καπετάνισσα, πέρασε απέναντι στο Ξηρόμερο, άναψε μια φωτιά, εκεί πάντα περιμένει ο γέρο Σικελιανός θα σ' ανάψει κι αυτός άλλη μια φωτιά, θα έρθει με το μονόξυλο να πάρεις την θειά σου και τον ξάδερφο σου να τους περάσεις απέναντι στη Λευκάδα. Τα μάτια σου τέσσερα!

Θόδωρος: Μην ανησυχείς ξέρω τι θα κάνω. Θα βρω και μια ενδυμασία καλογερίστικη κι έτσι πια κανένας δεν θα πονηρεύεται για εμένα

Κατσαντώνης: Αντε μπράβο ωρε Θοδωρή (φεύ-

γουν) (λευκό πανί κι από μέσα): Άιντε διάβαινε Αγγελικούλα!

Αγγελικούλα: Αντώνη μου ας μείνουμε λίγο εδώ

Κατσαντώνης: Όχι ωρε δεν γίνεται

Θόδωρος: Άιντε ωρε θειά, διάβαινε ωρε

Σκηνή 22:

Βγαίνουν και οι τέσσερις μαζί και ο Κατσαντώνης τους αποχαιρετά

Κατσαντώνης: Άιντε παιδί μου Αλέξανδρε, στο καλό παιδί μου

Αλέξανδρος: Μπαμπά μου πότε θα σε ξανά δώ;

Κατσαντώνης: Σύντομα παιδί μου, θα κερδίσουμε την λευτεριά μας και θα 'ρθω να ζήσουμε ήσυχoi. Άιντε διαβαίνετε στην ευχή του Θεού. (φεύγουν)

Ένα παλικάρι να έρθει εδώ καραούλι γιατί σε λίγο θα 'ρθουν ασκέρια από τον Αλή

Συνεχίζεται στο επόμενο τεύχος

Ο Αλή Πασάς, φιγούρα του Μπάμπη Μακρή από τη συλλογή του Νίκου Μπαρμπούτη.

Η ενδυμασία των κλεφταρματολών στον μπερντέ

του Νικόλα Τζιβελέκη
καλλιτέχνη του θεάτρου σκιών

Οι φιγούρες που απεικονίζουν καπεταναίους και ήρωες της προεπαναστατικής και επαναστατικής Ελλάδας είναι από τις πιο καλοδουλεμένες ζωγραφικά φιγούρες των караγκιοζοπαϊχτών μαζί με τους πασάδες. Φτιάχνονταν κι αυτές με πολύ μεράκι στα γνωστά σε όλους υλικά που είχαν στη διάθεση τους οι καλλιτέχνες. Σε χαρτόνι, δέρμα και ζελατίνα. Οι λεπτομέρειες των ενδυμάτων τους και του οπλισμού τους απαιτούν οξύτατη παρατήρηση και λεπτολόγο γνώση και αποδίδονται με τέτοιο εκπληκτικό τρόπο που θα νόμιζε κανείς ότι μόνο ένας σπουδαγμένος ζωγράφος θα μπορούσε να τα φιλοτεχνήσει. Η αλήθεια είναι πως οι εικόνες των φουστανελοφόρων υπήρξαν ζωντανές για τους πρώτους караγκιοζοπαϊχτες, εκείνους που πρωτοέπαιζαν τα ηρωικά έργα, τα οποία γνώρισαν ιδιαίτερη άνθιση στα χρόνια του ταπεινωτικού ελληνοτουρκικού πολέμου (1897) και των νικηφόρων Βαλκανικών (1912-1913), καθώς η «φουστανέλα» ήταν απαραίτητο στοιχείο σε παραστάσεις ακόμα και του θεάτρου, μιας και ο πατριωτικός ενθουσιασμός ήταν ασυγκράτητος πανελλαδικά. Ακόμη, πέρα από αυτό το γεγονός της καθημερινότητας, σημαντικό ρόλο στην απόδοσή τους έπαιξαν τα χαρακτηριστικά και οι λιθογραφίες Ελλήνων και ξένων ζωγράφων. Οι караγκιοζοπαϊχτες-ζωγράφοι είχαν λίγο πολύ πρότυπα τις εικόνες του Χρηστίδη που κυκλοφορούσαν αυτόνομα αλλά και εκείνες που υπήρχαν στα λαϊκά φυλλάδια τα οποία δεν έλειπαν από τη συλλογή τους. Τα ελκυστικά αυτά εξώφυλλα υπήρξαν πηγή έμπνευσης για τους καλλιτέχνες του θεάτρου σκιών, καθώς τους εφοδίασαν με ενδυματολογικές ιδέες και τους άνοιξαν δρόμους στη διακόσμηση των φιγούρων τους. Δεν ήταν παράλογη αυτή η διαδικασία αμοιβαίου επηρεασμού, αν αναλογιστούμε ότι το κοινό που απευθύνονταν και οι δύο ήταν το ίδιο. Το ίδιο γινόταν και με τα δημοφιλή «κλασσικά εικονογραφημένα» που υπήρξε πηγή διαμόρφωσης έργων αλλά και σχεδίων με θέματα ιστορικά και μυθολογικά, κυρίως ελληνικά που ενδιέφερε και τους

καράγκιοζοπαϊχτες.

Η πάντα πιστά αποτυπωμένη από τον ζωγράφο στολή των κλεφτών και αρματολών είναι λίγο πολύ γνωστή και σχεδόν ίδια με αυτή του Μπαρμπαγιώργου. Αφού και πάλι έχουμε την χαρακτηριστική πολύπτυχη φουστανέλα (χοντρό και αναδιπλωμένο ύφασμα ώστε να μην περνάει από μέσα η τούρκικη γιαταγανιά), άσπρο πουκάμισο με πλατιά μανίκια, φέρμελη, γιλέκι και καμιά φορά τσαπράζια. Στη μέση το μεταξωτό ζωνάρι και η οπλοθήκη, το ολοκέντητο σελάχι με τις μπαρουτοκαπνισμένες πιστόλες και τα μαχαίρια. Στα πόδια έχουμε ντουζλούκια ή χοντρές κάλτσες καθώς και τα κάτω άκρα καλύπτονται από τα κόκκινα τσαρούχια ή τα λεγόμενα γουρουνοτσάρουχα (χωρίς τακούνι και φούντα). Στο κεφάλι υπάρχει στραβοβαλμένο το χρυσοκεντητό φεσάκι διακοσμημένο με λαϊκά μοτίβα και ενίοτε τον σταυρό στο μπροστινό του μέρος. Στην πλάτη βρίσκεται το καρυοφύλλι και κρεμασμένο από τον ώμο ή από το σιλάχι είναι το ασημένιο θηκάρι της πάλας, διακοσμημένο πλουσιοπάροχα, ενώ το γιαταγάνι ή η πάλα είναι πάντοτε γερά σφιγμένη στο μπροστινό χέρι και ανασηκωμένη μπροστά στο πρόσωπο του ήρωα, προσδίδοντας δυναμισμό και μεγαλείο. Το κόκκινο φέσι, τα μακριά μαλλιά, η φέρμελη, τα όπλα και όλα τα στοιχεία αυτών των μορφών δίνουν ένα χρωματικό πλούτο που είναι ευχάριστος στο μάτι. Συνηθίζεται ο καπετάνιος να είναι πιο φροντισμένος ενδυματολογικά από τα παλικάρια του δείχνοντας έτσι και την υπεροχή του, αλλά και την ανδρεία του σε σχέση με τις υπόλοιπες φιγούρες.

Ο λαϊκός διάκοσμος στη φορεσιά των κλεφταρματολών απεικονίζει αη-γιώργηδες, δράκοντες, ανθέμια, ρόδακες, κ.α. Τα στοιχεία αυτά συναντώνται κυρίως στα φέσια, το μπούστο, τα σιρίτια, τα κουμπιά, τους αγκώνες, το σελάχι. Γενικώς η διακόσμηση είναι λεπτομερέστερη στα σημεία που είναι πιο ευδιάκριτα στο πανί, τη φουστανέλα, το σπαθί και τις γκέτες. Η ενδυμασία καθοριζόταν και από την ευρύτερη περιοχή στην οποία διαδραματιζόταν το έργο ακόμα

και χρωματικά, δηλαδή αλλού επικρατούσε το μαύρο, αλλού το κόκκινο. Επί παραδείγματι δεν μπορεί ο γερο- Δράκος ο Σουλιώτης να φορά στερεοελλαδίτικη στολή, αλλά μια βαριά που να αρμόζει στις καιρικές συνθήκες της Ηπείρου. Αντιστοίχως ο νησιώτης Κανάρης δεν μπορεί να παρουσιάζεται με γούνες και στιβάνια, αλλά ως ναύτης είναι βρακοφόρος με πουκάμισο, γιλέκο και δυο χαμηλά παπούτσια.

Η εμφάνιση των αγωνιστών μπορεί ενίοτε να δραματίζε και ρόλο εκφοβισμού του εχθρού κρατώντας τον σε απόσταση ασφαλείας. Γι' αυτό βλέπουμε να αποτυπώνονται σαν αγρίμια με μακριά κόμη, αξύριστοι με πελώρια μουστάκια και πυκνά γένια. Φυσικά όταν παρουσιάζονταν στα ορεινά λημέρια τους καλύπτονταν με προβιές και τομάρια από λύκο, αγριόχοιρο, αρκούδα. Από το ζώο με το δέρμα του οποίου σκεπαζόταν προερχόταν πολλές φορές και το όνομα του οπλαρχηγού, όπως Αρκουδογιάννης, Λυκογιάννης κ.ά. Τα τραχιά αυτά πανωφόρια ήταν απαραίτητα λόγω της διαβίωσης στο χιόνι και την υγρασία των ορεινών δασών, στα οποία ο άνθρωπος ζούσε ως θηρίο. Αυτή η αλλόκοτη εμφάνιση στόχευε και στην προστασία του με την τρομοκράτηση των άγριων θηρίων με τα οποία συνυπήρχε.

Πολλά έργα που συνέθεσε ο Σπύρος Κούζαρος κινούνταν σαφέστατα στο χώρο της φαντασίας, μεταξύ μύθου και πραγματικότητας. Έτσι αρεσκόταν να κοσμεί τους ήρωές τους με αποτροπαϊκά σύμβολα παρασυρόμενος από το περιεχόμενο της παράστασης ή από το όνομα του ήρωα. Για αυτό βλέπουμε τον αόρατο καπετάνιο, το γιο της νεράιδας, τον καπετάν Απέθαντο ή τον Αθάνατο να κοσμούνται με μάσκα, νεκροκεφαλές, κόκκαλα, φίδια, δράκους, κ.α. Στην περίπτωση που ο πρωταγωνιστής είχε μια υπερβατική διάσταση, δηλαδή για παράδειγμα πέθαινε και ανασταίνονταν, όλα αυτά τα σύμβολα τονίζονταν ακόμη περισσότερο.

[Το παρόν άρθρο είναι κομμάτι από εκτενή προσωπική εργασία σχετικά με την ενδυματολογία στο θέατρο σκιών.]

ΠΗΓΕΣ

Δούρβαρης Απόστολος, Σωτήριος Χρηστίδης, ΕΛΙΑ, Αθήνα 1993

Κορρέ Κατερίνα, «Καραγκιόζης και Νεοελληνική παραδοσιακή Τέχνη», 1^η ημερίδα για το Θέατρο Σκιών (Μαρούσι 8/5/1993)

Χατζής Γιάννης, «Μασκοφόροι, κουκουλοφόροι και μεταμφιεσμένοι στο Θέατρο Σκιών», Ο Καραγκιόζης μας – Μηνιαία ηλεκτρονική έκδοση του Πανελληνίου Σωματείου Θεάτρου Σκιών, Περίοδος Γ, τεύχος 107, Δεκέμβριος 2016
Χρυσικοπούλου Αντωνία, Ο αντινομικός μύθος του Καραγκιόζη, Πορεία, Αθήνα 2008

Ευχαριστώ ιδιαίτερα τον Τάσο Κούζαρο και τον Γιάννη Χατζή για τις ατέλειωτες συζητήσεις μας πάνω στο θέμα της ενδυματολογίας στο Θέατρο Σκιών.

Ιωάννης Γκούρας. Αριστερά πορτρέτο του αγωνιστή από τον Ιταλό ζωγράφο Τζοβάνι Μπότζι (1770-1832). Δεξιά κορμός της σχετικής φιγούρας, κατασκευασμένη από τον Νικόλα Τζιβελέκη (σμάλτα σε πολυπροπυλένιο 2019)

Λεπτομέρεια από φιγούρα αγωνιστή του Σπύρου Κούζαρου (δερμάτινη φιγούρα, αρχείο Ν.Τζιβελέκη). Συγκεκριμένα βλέπουμε τις γκέτες του αγωνιστή διακοσμημένες με αποτροπαϊκά σύμβολα (δράκος/φίδι που τυλίγεται γύρω από το πόδι)

Σκόρπιες σκέψεις και ενθυμήσεις στην εποχή του κορονοϊού

του **Αναστάσιου Κούζη (Κούζαρου)**
καλλιτέχνη του Θεάτρου Σκιών, φιλόλογου

Κανείς, νομίζουμε, δεν θα ισχυρισθεί ότι στο φετινό δίσεκτο 2020 ζούμε την εποχή της Άνοιξης, ούτε πως «ο Απρίλης με τον έρωτα χορεύουν και γελούνε», ούτε ότι «έστησε ο έρωτας χορό με τον τρελό Απρίλη...»! Αντιθέτως, όλοι συμφωνούμε πως εκτός ημερολογίου βιώνουμε μία νέα εποχή, η οποία βίαια και αυθαίρετα εισέβαλε στις ζωές μας, αυτή του Κορωνοϊού.

Μάλιστα, φίλες και φίλοι, ιός με κορώνα (εκ του λατινικού *θηλυκού ουσιαστικού της πρώτης κλίσης corona, σε με το ο μακρό εξ ου και το ω*), με στέμμα, ένας Βασιλιάς, ένας τύραννος του μικρόκοσμου, κάτι ανάλογο με τον Τυραννόσαυρο Rex του μεγάκοσμου. Κι εμείς τα θύματα της πανδημίας, σκορπίσαμε και ζαρώσαμε μπροστά στον όλεθρο που σπέρνει στην ανθρωπότητα ο ανάλγητος και αδίστακτος αόρατος ολετήρας.

Και όσο, κλεισμένοι στα σπίτια μας, απαριθμούμε τις οδυνηρές απώλειές μας – ελπίζοντας στην ίαση που θα μας απελευθερώσει μια ώρα γρηγορότερα – κατακλυζόμαστε από σκόρπιες σκέψεις, συνειρμούς κι αναπλάσεις παραστάσεων που ζωντανεύουν απωθημένες μνήμες, σαν κι αυτές που θα μοιραστώ μαζί σας κι έχουν πάντα σχέση με τι άλλο; Μα, με την ιστορία του Θεάτρου Σκιών, όπως διαμορφώθηκε μέσα σε ανάλογες

επιδημίες και πανδημίες του παρελθόντος.

Πρώτα και καλύτερα ξεπήδησαν στο νου μου παλαιότερα αναγνώσματα σχετικά με τις απαρχές της παρουσίας του Καραγκιόζη στην πρωτεύουσα και συγκεκριμένα στα χρόνια της Αγγλογαλλικής

κατοχής του Πειραιά και των Αθηνών το 1854, για να ματαιωθεί κάθε απόπειρα της μικρής Ελλάδας να εκμεταλλευθεί τον Κριμαϊκό Πόλεμο (1853-1856) για την απελευθέρωση των αλυτρώτων εδαφών και πληθυσμών. Πρώτος ο Σπύρος Μελάς, δημοσιογράφος, θεατρικός συγγραφέας και Ακαδημαϊκός, με άρθρο του στην εφημερίδα ΑΚΡΟΠΟΛΗ, της 15^{ης} Νοεμβρίου 1952, θεώρησε ότι η ζώνη κατοχής υπήρξε πεδίο ελεύθερο για τις βωμολοχίες του Καραγκιόζη και κάτι περισσότερο, ότι δηλαδή βρήκε εκεί ένα θαυμάσιο μέρος να στήσει το θέατρό του, καθώς κι ένα παρδαλό, όσο και θερμό ακροατήριο. Ο χώρος δεν ήταν άλλος από τον Τινάνειο Κήπο, που επιμελήθηκε ο ευγενής και καλαίσθητος, Διοικητής των δυνάμεων κατοχής, Γάλλος Αντιναύαρχος Barbe de Tinan, επιτρέποντας μάλιστα να παίζει εκεί κι ο Καραγκιόζης, κατ' αναλογία με το κουκλοθέατρο που παιζόταν στους Γαλλικούς κήπους, όπως ισχυριζόταν ο Μελάς. Τα ίδια υποστήριξαν στη συνέχεια τόσο ο Καραγκιοζοπαίκτης Παναγιώτης Μιχόπουλος στο έργο του «Πέντε κωμωδίες

Ο Θάνατος του Κούζαρου

Πρόγραμμα του Α. Κυριαζόπουλου για τις παραστάσεις του Γιάνναρου στην Πάτρα (Καλοκαίρι 1977).

και δύο ηρωικά» του 1972, όσο κι ο Γιώργος Ιωάννου στο έργο του «Ο Καραγκιόζης» που ανατυπώθηκε τον Γενάρη του 1995. Μάλιστα δήλωναν πως ο Καραγκιόζοπαίκτης ήταν ο Βράχαλης, ένας αληθινός τύπος της εποχής!

Όμως, στους ισχυρισμούς τους αυτούς οι τρεις προαναφερθέντες δεν έλαβαν υπόψη τους ούτε την αυστηρά πειθαρχία που επεβλήθη με την εχθρική στρατιωτική κατάληψη του Πειραιώς την 14^η Μαΐου 1854, ούτε πολύ περισσότερο την **φθοροποιάν νόσον της χολέρας** που «....έφερε σπερματικά εις τω εν Πειραιεί στρατιωτικόν νοσοκομείον των Γάλλων ...», σύμφωνα με την εγκύκλιο του Υπουργείου Εσωτερικών της 7^{ης} Ιουλίου 1854 προς του Νομάρχες.

Έτσι, σκεφτόμουν, πως θα ήταν απίθανο να παίχθηκε τότε Καραγκιόζης, αφού το παρδαλό ακροατήριο σκόρπισε και οι μεν Άγγλοι διεσπάρησαν προς την Πεντέλη κι οι Γάλλοι αρχικά στο Δαφνί και κατόπιν στα Πατήσια. Κι όταν αποπερατώθηκε ο Κήπος του Τινάν, «ανθοστεφής» καθώς ήταν φιλοξενούσε δυο φορές την εβδομάδα κι εναλλάξ Γαλλικές κι Αγγλικές μουσικές προς τέρ-

ψη του πλήθους των χαριτοβρύτων κυριών κι όχι φυσικά τον Καραγκιόζη με τις βωμολοχίες του Βράχαλη!

Οι επιδημίες που συχνά-πυκνά ξεσπούσαν στα ελληνικά αστικά κέντρα, αλλά και την επαρχία πρόσφεραν καμιά φορά αφορμή ο Καραγκιόζης να κάμνει τα αστεία του. Ένα τέτοιο παράδειγμα διασώζεται από το καλοκαίρι του 1904, όταν την Αθήνα μάζιζε επιδημία **κοιλιακού τύφου**, λόγω μόλυνσης των υδάτων της Δεξαμενής. Ο Ιωάννης Κονδυλάκης λοιπόν σε χρονογράφημά του στην ΕΜΠΡΟΣ της 7^{ης} Ιουλίου αναφέρεται στο πώς πληροφορήθηκε το πρώτο θανατηφόρο κρούσμα(!) γεγονός που του προκάλεσε μεγάλη απορία, γιατί ο τύφος δεν είναι χολέρα. Μην αναρωτηθείτε, φίλοι μου, ποιος ήταν το θύμα αυτό. Ήταν ο Καραγκιόζης του Θεόδωρου Θεοδωρέλλου, που έπαιζε εκείνο τον καιρό στη Δεξαμενή.

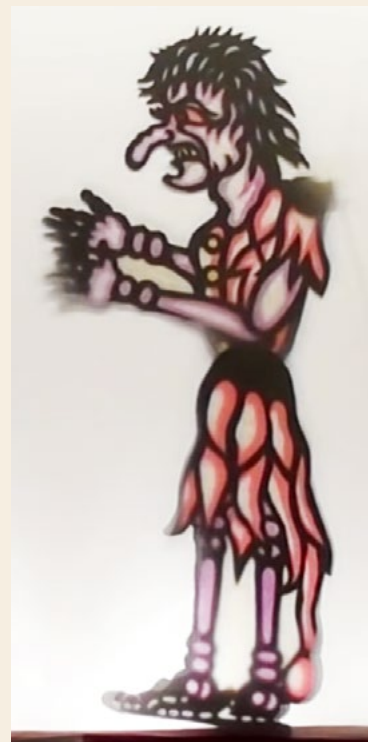
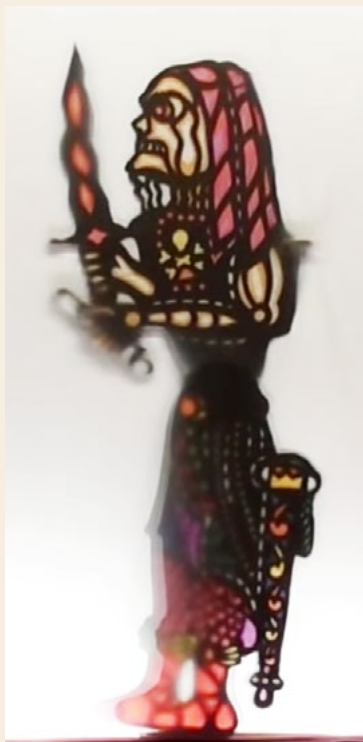
Στα χρόνια που ακολούθησαν μία φοβερή πανδημία πρόσφερε το ιστορικό υπόβαθρο μιας σπουδαίας παράστασης του Θεάτρου Σκιών που θύμα της πέφτει και ο πρωταγωνιστικός της ήρωας. Αναφέρομαι στον λήσταρχο Γιάννη Μπεκιάρη, που ξεψυχάει επί σκηνής ακουμπισμένος σ' ένα δένδρο, χτυπημένος βαριά από την **Ισπανική Γρίπη**. Η γρίπη αυτή ενέσκηψε περί το τέλος του Πρώτου Παγκοσμίου Πολέμου, δηλαδή το 1918. Ο Σπύρος Κούζαρος, στο τέλος της γραπτής απόδοσης της συγκεκριμένης παράστασης, σημειώνει: «...Η Γρίπη κατά το 1918 εθανάτωσε 21.642.283 άτομα εντός έξι μηνών!». Η εφημερίδα ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΤΥΠΟΣ της 10^{ης} Σεπτεμβρίου 1918 σε ανταπόκρισή της από το Βερολίνο σημειώνει **για τη νέα μυστηριώδη Ισπανική Νόσο**: «Η νέα μυστηριώδης ασθένεια, ήτις ανεφάνη εις την Ισπανίαν και ιδίως εις την φρουράν της Μαδρίτης εσημείωσε μέχρι τούδε εις την πόλιν της Μαδρίτης 4.000 κρούσματα. Τα πρώτα συμπτώματα είναι τα της Ισπανικής Γρίπης με απότομον μετατροπήν εις τύφον ...». Σημειωτέον ότι η Ισπανία δεν συμμετείχε στο Α' Παγκόσμιο Πόλεμο. Όσο για την παράσταση του Μπεκιάρη αυτή, όπως θα μας δοθεί η ευκαιρία να αναπτύξουμε σε άλλη περίπτωση, στηριζόταν σε πολλά στοιχεία της τότε πραγματικότητας και προπάντων εδικοιολογείτο το οικτρό τέλος του πρωταγωνιστή εντός των χρονικών ορίων της, αφού η

ΑΚΡΟΠΟΛΙΣ της 15^{ης} Νοεμβρίου 1918 πληροφορούσε, στηριζόμενη στους TIMES, πως «....ο Ισπανός Ιατρός Mandolado κατώρθωσε να απομονώσει το μικρόβιον της Ισπανικής *influenzas* διαπιστώνοντας πως υπάρχουν δύο επιδημίες, η *influenza* και η *άλλη*, που στέλνει τα θύματά της στα *θυμαράκια σε 12 ώρες*».

Βέβαια, οι παραστάσεις με τους τίτλους: «Ο τρομερός Λήσταρχος του Βάλτου και του Ξηρομέρου Ιωάννης Μπεκιάρης», «Ο αρχιληστής του δικαίου και η αιχμαλωσία του Λοχαγού» ή «Ο αποκλεισμός του 17 και ο μυστηριώδης Συνταγματάρχης», δόθηκαν στο διάστημα 1932 έως 1940 από τους Πατρινούς Καραγκιοζοπαίκτες Ανδρέα Βουτσινά, Ανδρέα Σωτηρόπουλο, Νίκο Παναγιωτάρα και Βασίλη Ανδρουτσόπουλο. Σημειωτέον ότι το πρώτο κρούσμα εκείνης της πανδημίας σημειώθηκε στην Πάτρα.

Δεν υπήρξαν μόνο τα γεγονότα, αλλά και τα τραυματικά βιώματα και των ίδιων των Καραγκιοζοπαίκτων που συντέλεσαν στην εμφάνιση και νέων φιγουρών, αλλά και νέων παραστάσεων. Μια τέτοια τρομακτική δοκιμασία αντιμετώπισε – όπως χιλιάδες άλλοι Έλληνες, ακόμη κι αυτός ο Πρωθυπουργός ο Ελευθέριος Βενιζέλος – στα 1928, σε ηλικία 15 ετών, ο Καραγκιοζοπαίκτης

Σπύρος Κούζαρος. Ήταν ο **Δάγγειος Πυρετός**, μια μόλυνση που προκαλούσε ο Δάγγειος ιός που μεταδιδόταν από τα κουνούπια. Έμεινε γνωστός ως «ο πυρετός των σπασμένων οστών», αφού ο πόνος ήταν τόσο μεγάλος, που δημιουργούσε την αίσθηση ότι σπάνε τα κόκκαλα των ασθενών. Μερικά από τα συμπτώματα ήταν υψηλός πυρετός, πονοκέφαλος, δερματικό εξάνθημα που έμοιαζε με την ιλαρά και φυσικά πόνοι στους μύες και στις αρθρώσεις. Ο ίδιος ο Κούζαρος σημειώνει «...από μικρός άρχισα να παίζω στο σπίτι μου Καραγκιόζη και τότε έπεσε ο Δάγγειος πυρετός και επέθαιναν πολλές εκατοντάδες Αθηναίοι. Αρρώστησα κι εγώ 14-15 χρονών, και ήμουν έτοιμος να πεθάνω, αλλά με τη βοήθεια του Θεού έζησα!...». Τις δραματικές του αυτές εμπειρίες ο Κούζαρος στην καλλιτεχνική του πορεία τις οπτικοποίησε, δημιουργώντας για πρώτη φορά μοναδικές, αποκρουστικές φιγούρες των τριών ασθενειών, της Πανούκλας, της Χολέρας και της Γρίπης. Τις παρουσίαζε και τις τρεις ως αδελφές του Θανάτου, του κυρ-Χάροντα τότε δρεπανιφόρου και τότε με τη ρομφαία στο χέρι ως Αρχαγγέλου, να επισκέπτονται το πλουσιόσπιτο του φιλάργυρου Ζήκου ή Κώστα, για να του ζητήσουν ένα αρνί να φάνε. Εκείνος τυφλωμένος από τη φιλοχρηματία του τους το αρνιόταν κι έπε-

Χολέρα,
Γρίπη,
Θάνατος του
Κούζαρου.

φτε χτυπημένος συγχρόνως κι απ' τις τρεις αρρώστιες. Σωνόταν πλέον το λάδι στο καντήλι του και σε λίγες μέρες θα κείτονταν νεκρός. Το μόνο που του απέμενε η μετάνοια και η συγχώρεση για τα εγκλήματά του, αφού είχε δολοφονήσει τη μητέρα του, είχε ενοχοποιήσει και κλείσει τον αδελφό του στη φυλακή, έχοντας αρπάξει και τα μεροκάματα του Καραγκιόζη και των άλλων υποτακτικών του. Ο Διάβολος που караδοκούσε μάνιαζε κι έδινε μάχη να τον εμποδίσει να εξομολογηθεί τα κρίματά του και να λυτρωθεί. Όμως, το Καλό στο τέλος νικούσε, το ηθικό μόλυσμα θεραπευόταν και η φυσική τάξη απεκαθίστατο. Στη μοναδική αυτή για τη μεταφυσική της διάσταση παράσταση: «Τα καντηλάκια του Άδου» το Κακό, που εξολοθρεύει την ανθρωπότητα, παίρνει μορφή και μέσα απ' την πλοκή της αποδεικνύει την αιτία που πάντα το γεννά, τη

φιλαργυρία, την αδικία και την εκμετάλλευση των ισχυρών προς τους αδυνάτους, τη φτώχεια, την πείνα και την εξαθλίωση στην οποία τους καταδικάζουν, με μοιραία κατάληξη τον αφανισμό τους.

Το άδικο, όμως, δεν ευλογείται. Έτσι και σήμερα, όπως και στο παρελθόν η αυτοεπίγνωση και αυτοευθύνη θα μας επιτρέψει με την προσφορά όλων προς τον πάσχοντα συνάνθρωπο, τον αυτοέλεγχο και τον αυτοπεριορισμό να νικήσουμε την ασθένεια που μας απειλεί και να μην της επιτρέψουμε να επανακάμψει, κτίζοντας ισχυρές δομές προστασίας της Δημόσιας Υγείας με καλλιέργεια της κοινωνικής συνοχής χάρη και στις ευεργεσίες των ισχυρών προς τους αδυνάτους, οι οποίοι ισχυροί δεν πρέπει ποτέ να λησμονούν και τα λόγια του υμνωδού: «Πλούσιοι επώχευσαν και επείνασαν..».

Από την παράσταση «Τα κανδηλάκια του Άδου»

Μαρία η Μαγδαληνή η παρεξηγημένη Μυροφόρος

του Γιάννη Χατζή
καλλιτέχνη του Θεάτρου Σκιών

Ο βίος μιας ισαποστόλου

Αναμφίβολα η Κασσιανή κι η Μαρία η Μαγδαληνή είναι οι πιο παρεξηγημένες κι αδικημένες μορφές του χριστιανικού πανθέου. Και τις δυο ο θρύλος σε μια διαστρέβλωση των εκκλησιαστικών και πατερικών κειμένων τις απόδωσε σαν «εν πολλαίς αμαρτίες περιπεσούσαις» γυναίκες. Μάλιστα τη Μαρία Μαγδαληνή της κόλλησαν τη ρετςινιά της μετανιωμένης πόρνης, που ακολούθησε τη διδασκαλία του Χριστού κι έγινε μαθήτρια του. Πρόκειται προφανώς για ένα ιστορικό λάθος, καθώς και οι δυο γυναίκες κάθε άλλο παρά αμαρτωλές υπήρξαν. Ανεξάρτητα από τις όποιες αμφισβητήσεις κι αμφιβολίες, δεν είναι δυνατό να υπάρξει η Μεγάλη Εβδομάδα της Ανάστασης, χωρίς να γίνει πολλαπλά μια αναφορά σ' αυτές. Της Κασσιανής τη Μεγάλη Τρίτη με τον υψίστης λογοτεχνικής αξίας θρησκευτικού της ύμνου, που καθιερώθηκε να αποκαλείται σαν «τροπάριο της Κασσιανής» και με τη δράση της Μαρίας Μαγδαληνής, κατά τα δρώμενα των τελευταίων

ημερών του Χριστού, σαν αυτόπτη μάρτυρα, σαν μυροφόρο και σαν το πρώτο πρόσωπο που συνάντησε το Χριστό μετά την ανάσταση του. Η εκκλησία τη θεωρεί σαν ένδοξο, αγία, μυροφόρο, και ισαπόστολο και η μνήμη της εορτάζεται στις 22 Ιουλίου και στην Δυτική Εκκλησία στις 4 Ιουνίου. Το 2016 το Βατικανό αναγνώρισε επίσημα τη Μαρία Μαγδαληνή σαν «Απόστολο των Αποστόλων», ισότιμη μ' αυτούς.

Η Μαρία γεννήθηκε στα Μάγδαλα, παραθαλάσσιο οικισμό στη δυτική ακτή της θάλασσας της Γαλιλαίας (Γεννησαρέτ). Τα Μάγδαλα αναφέρονται στην Παλαιά Διαθήκη στον Ιησού του Ναυή (Ιθ 32-39), σαν οχυρή πόλη της φυλής του Νεφθαλίμ. Απαντώνται ακόμα και σαν Μαγδώ και Μαγδάλ, μόνο στο ευαγγέλιο του Ματθαίου αναφέρονται σαν Μάγδαλα (15-39). Σήμερα στη θέση του παλιού οικισμού βρίσκεται στις βορειοδυτικές όχθες της Λίμνης της Τιβεριάδος, ένα πτωχό ψαροχώρι, το Αλ Ματζ Νταλ Σαμς ή εβραϊκά Μουζεϊτίλ και κατοικείται από Δρούζους. Το όνομα Μαρία είναι το εξελληνισμένο Μύριαμ, που σημαίνει δάκρυ.

Θρυλείται ότι ο Χριστός απάλλαξε την Μαγδαληνή από επτά δαιμόνια, σε επίσκεψη που έκανε στα Μάγδαλα. Πρέπει να σημειωθεί όμως, ότι πουθενά στα Ευαγγέλια δεν ταυτίζονται οι έννοιες δαιμονισμένου και αμαρτωλού. Ακόμη η εικόνα της εύπορης οικονομικά νέας δεν μπορεί να συσχετιστεί με μια προηγούμενη αμαρτωλή ζωή.

Η Μαγδαληνή μερικές φορές ταυτίζεται με τη Μαρία την αδερφή του Λαζάρου, με πρώτο τον Επίσκοπο Ρώμης Γρηγόριο τον Α (6^{ος} μ.Χ αιώνας), ενώ το ίδιο λάθος φαίνεται ότι έκανε κι ο Ρωμανός ο Μελωδός. Ο Γρηγόριος ο Α όμως και τις δυο αυτές γυναίκες τις ταύτισε με τη γυναίκα που μοίρανε τα πόδια του Χριστού, ζητώντας κλαίουσα συγχώρεση, αυτήν που ο Χριστός συγχώρεσε και της είπε «η πίστις σου σέσωκε σε, πορεύου εν ειρήνη». Ο ευαγγελιστής Λουκάς δεν αναφέρει καν το όνομα αυτής της γυναίκας, ενώ ο Ιωάννης την ονομάζει Μαρία. Όμως ο ευαγγελιστής Ιωάννης αναφέρεται στην Μαρία την αδερφή του Λαζάρου, που κι αυτή άλειψε με μύρα τα πόδια του Χριστού και τα σκούπισε με τα μαλλιά της. Γυναίκα που μοίρανε τον Χριστό αναφέρουν και οι ευαγγελιστές Ματθαίος και Μάρκος. Τελικά αν κανείς συγκρίνει τα τρία ευαγγέλια (εκτός του Λουκά), θα καταλήξει ότι δυο γυναίκες μοίραναν τον Χριστό ή ότι η Μαρία η αδερφή του Λαζάρου και η αμαρτωλή ήταν το ίδιο πρόσωπο. Έτσι η Μαρία Μαγδαληνή καμία ταύτιση δεν έχει με το γεγονός. Τελικά στο όλο μοτίβο μπλέκονται διάφορες Μαρίες κι αμαρτωλές, ευκατάστατες ή φτωχές με κοινό παρονομαστή τη μοίραση των ποδιών του Χριστού.

Η μετά την Ανάσταση δράση της Μαγδαληνής καλύπτεται από διάφορες παραδόσεις, όπως και το αποστολικό της έργο. Φέρεται σαν να δίδαξε στη Ζάκυνθο συνοδευόμενη από τη Μαρία του Κλεώπα το 34 μ.Χ. Η παρουσία της θρυλείται από το χωριό που λέγεται Μαρίες ή Μαριές, μέχρι το Σαρακινάδο, Σκουλικάδο και Βρώμη.

Ακόμη πατερικά κείμενα τη θέλουν να δίδαξε στην Ιταλία και Προβηγκία της οποίας θεωρείται προστάτιδα από τον 12^ο αιώνα, στην Αίγυπτο, στη Συρία, στη Φοινίκη κι ότι συνόδευσε τον Ιωσήφ της Αριμαθείας στην Αγγλία. Τελικά πολλά από τα έργα και τις ημέρες της Μαρίας της Μαγδαληνής, μπερδεύονται με εκείνες της Μαρίας της αδερφής του Λαζάρου, που θεωρείται και σαν ο πρώτος επίσκοπος της Μασσαλίας.

Ο θάνατος και το σημείο ταφής της Μαρίας Μαγδαληνής διαφέρουν στο ορθόδοξο και Δυτικό θρησκευτικό αφήγημα, αφού η μια τη θέλει να πεθαίνει μετά από σύντομη ασθένεια και να ενταφιάζεται στην Προβηγκία και η άλλη στην περιοχή της Εφέσου, όπου έζησε τα τελευταία χρόνια της, κοντά στο μαθητή του Χριστού Ιωάννη. Σύμφωνα με τον άγιο Μόδεστο αρχιεπίσκοπο της Ιερουσαλήμ (ζ' αιώνας) «Ότι φησίν, μετά την κοίμησιν της Δεσποίνης ημών Θεοτόκου πορευθήσα εις Έφεσον προς τον ηγαπημένον Μαθητήν εκείσε τον δρόμον τον Αποστολικόν, δια του μαρτυρίου η Μυροφόρος Μαρία ετελείωσε, μη θελήσασα μέχρι της τελευτής χωρισθῆναι του Παρθένου και Εαγγελιστού Ιωάννου». Σημειωτέο ότι ο άγιος Μόδιστος την αποκαλεί «Ότι φησίν, αι ιστορίαι την Μαγδαληνήν ταύτην δια βίου παρθένον διδάσκουσιν» και παρακάτω χαρακτηρίζει «την άκραν αυτής παρθενίαν και καθαρότητα, ως ύαλον αυτήν καθαρόν, τοις βασανισταίς φαίνεσθαι». Στο Μηνιαίο της 22 Ιουλίου σχετικά με την ταφή της διαβάζουμε «Ετέθη προς τη εισόδω του σπηλαίου, εν ω οι άγιοι μακάριοι επτά παίδες κεκοίμηνται».

Το λείψανο της μυροφόρου Μαγδαληνής είχε κι αυτό μια πολυτάραχη τύχη. Η ανακομιδή του έγινε από τον Αυτοκράτορα του Βυζάντιου Λέοντα το Σοφό

το 890 μ.Χ, που το μετέφερε στην Κωνσταντινούπολη και με τιμές το εναπόθεσε στο μεγαλοπρεπέστατο ναό του Λαζάρου, στο αριστερό μέρος του Αγίου Βήματος, όπου συνήθως τελούνται τα Άγια Μυστήρια. Το 1204 κλάπηκε από τους Σταυροφόρους που είχαν καταλάβει την Κωνσταντινούπολη. Για χρόνια η τύχη του λειψάνου αγνοούταν, μέχρι το 1267 όπου το αββαείο Sainte Mantaleine στο Vezelay της Βουργουνδίας δήλωσε ότι κατείχε το σκήνωμα της Μαγδαληνής. Το σκήνωμα ξανακλάπηκε κι αποκαλύφτηκε δώδεκα χρόνια μετά στο Var, στις 9 Δεκεμβρίου του 1279, στη σαρκοφάγο του «Αγίου Sidoine». Μέσα στον τάφο ανακαλύφθηκε και περγαμινή τυλιγμένη σε μια μπάλα από κερύ και μισοσβυσμένες τις λέξεις «Ενθάδε κείται το σώμα της μακαρίας Μαρίας της Μαγδαληνής». Σήμερα πολλοί ναοί και μονές στην Ελλάδα ισχυρίζονται ότι έχουν μέρος του λειψάνου. Τα πιο γνωστά είναι η μονή Σίμωνος Πέτρα (αριστερό χέρι), η μονή του Εσφιγμένου (αριστερό πόδι), άλλα λείψανα υπάρχουν στη μονή Κουτλουμουσιού στο Άγιο Όρος, στη μονή Αγίου Στεφάνου Μετεώρων και αλλού.

Ένα έθιμο κι ένας θρύλος

Όταν ο Άγιος Πέτρος, λέει, πήγαινε στον τάφο του Χριστού, συνάντησε τη Μαρία Μαγδαληνή που επέστρεφε και η οποία του ανήγγειλε την Ανάσταση του Ιησού. Ο άπιστος Άγιος Πέτρος απάντησε ότι θα πίστευε, αν τα άσπρα αυγά που είχε η Μαγδαληνή στην ποδιά της γίνονταν κόκκινα. Η Μαγδαληνή άνοιξε την ποδιά της και τ' αυγά είχαν γίνει κόκκινα. Από τότε επικράτησε το έθιμο των «κόκκινων αυγών» σύμφωνα με τους καλόγηρους της μονής Αγίων Πατέρων στην Ήπειρο, όπου υπάρχει και σχετική με το γεγονός αγιογραφία.

Υπάρχει κι άλλη μια παράδοση που θέλει τη Μαρία και τη Μάρθα της αδερφές του Λαζάρου, να γυρνάνε από τον τάφο του Ιησού και να συναντάνε μια γυναίκα μ' ένα καλάθι αυγά. Όταν της ανήγγειλαν ότι «αναστήθηκε ο Κύριος», απάντησε ότι «αν αναστήθηκε πραγματικά, αυτά τα αυγά να γίνουν κόκκινα», κάτι το οποίο κι έγινε.

Κάλαντα και μοιρολόγια.

Τα κάλαντα όπως και τα μοιρολόγια είναι κυρίως τραγούδια θρησκευτικά κι έχουν λατρευτικό χαρα-

κτήρα. Το λεγόμενο «Μοιρολόι της Παναγίας» ψέλνονταν με τη μορφή καλάντων, από τα μικρά παιδιά τη Μεγάλη Παρασκευή κι εμφανίζεται στον ορθόδοξο ελλαδικό χώρο με πολλές παραλλαγές. Είναι η γνωστή ωδή που αρχίζει με το στίχο:

«Σήμερα μαύρος ουρανός, σήμερα μαύρη μέρα
σήμερα όλοι θλίβονται και τα βουνά λυπούνται
...»

Σε κάποιο σημείο η ωδή αναφέρεται στη συνάντηση της Μαρίας Μαγδαληνής, της Παναγίας κι άλλων γυναικών με τον Άι Γιάννη τον Πρόδρομο, που τους δείχνει τον «αναστάντα Κύριο».

«Κι η Μάρθα κι η Μαγδαληνή και του Χριστού η μάνα,

του Ιωάννη η αδερφή κι οι τέσσερες αντάμα».

Σε διάφορες παραλλαγές τα ονόματα αλλάζουν. Στο Νεοχώρι Υπάτης π.χ το στιχάκι έχει ως εξής:

«Η Μάρθα κι η Μαγδαληνή του Λαζάρ' η μάνα
και του Λιακώ η γιαδερφή, η μονογεννημένη....».

Το στιχάκι αυτό πρέπει να διαβαστεί ανάστροφα, όπως:

«Η Μάρθα κι η Μαγδαληνή και του Ιακώβου η μάνα

και του Λαζάρ' η γιαδερφή, η μονογεννημένη....».

Τελικά υπάρχουν πολλές αλλαγές ως προς την ταυτότητα, τον αριθμό, τ' όνομα και γενικότερα τη σύνθεση των γυναικών. Κάποια άλλα στιχάκια αναφέρουν τη Μαγδαληνή σαν μία από τις γυναίκες, που πήγανε τα μαντάτα για τη σταύρωση στην Παναγία.

«Κι η Μάρθα κι η Μαγδαληνή και του Ιακώβου η μάνα

αυτές οι τρεις εφύ(γ)ασιν και 'διάησαν αντάμα

σ' τη Παναγίας 'διάησα, μα πως να τη το πούσι....».

Η υμνογραφία

«Το στόμα μου ήνοιξα, λοιπόν συ πλήρωσον Πνεύματος Θεέ, όπως αφήσας, πάλαι Προφήτη τω σω, Μυροφόρον σου, μυρίσαι μνήμην μύροις, εθέλοντος Σώμα σου, της μηρισάσης σε».

«Χαίρε, κλεινός βλαστός των Μαγδάλων,

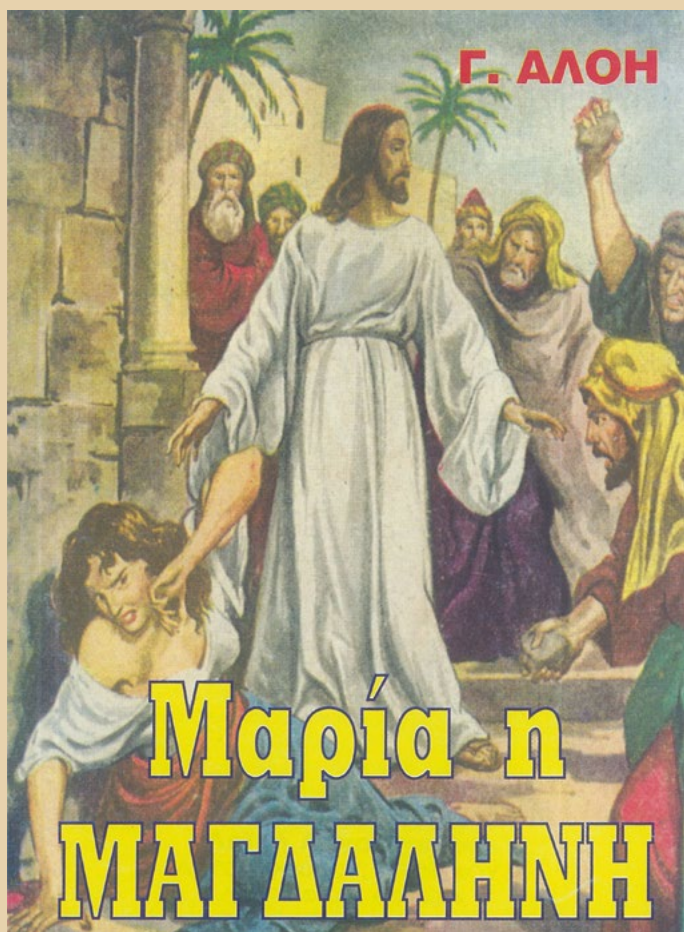
Χαίρε, τερπνόν γυναικών το κλέος,

Χαίρε, Αποστόλων χορείαν φαιδρύνουσα,

Χαίρε, των Αγγέλων τας τάξεις ηδύνουσα.

«Η καρδιά σου άμωμος, εν τοις δικαιώμασι Χριστού γέγονε,

και αυτόν μόνον επόθησας, τον ωραίον κάλλει

αξιάγαστε».

«Το άκρον εφετόν, αγαπήσασα όντως, σεμνή Μαγδαληνή, ηδονάς εβδελύξω, τον κόσμο μισήσασα, το ποθούμενον έφθασας. Όθεν ένδοξε, υπέρ ημών εκδυσώπει, όπως σχέσεως των ηδονών λυτρωθώμεν, αγάπη του κρείττονος».

«Σταυρώ καθηλούμενον Χριστόν καθορώσα έκλαιες, Μαγδαληνή και εκραύγαζες. Τι το ορώμενον; Η ζωή πως θήησκη και η κτίσις βλέπουσα κλονείται και φωστήρες κλονίζονται».

«Γυναικείον άπαν δέος, σης ψυχής απορρίπτουσα, Μυροφόρε πόρρω, πόλιν των Ρωμαίων κατέλαβες και σταυρωτών του Κυρίου εφανέρωσας, την κακόνοιαν, ους και θανάτω παρέδωκας».

«Λάμπασα η Μαρία, ως φωστήρεν τω κόσμω, εδίωξε της πλάνης τον ζόφον, εν αυτώ δε πίστιν Χριστού, ως κηρύξασα η Ισαπόστολος ακούει παρ' ημών: Χαίροις Λόγου Μαθήτρια».

«Οσίως λόγον τον άναρχον, κυρύττουσα εν πλοίο εμβέβλησαι, Μαρία ένδοξε, και τω βυθώ επιδέδοσαι, και εκ βυθού της πλάνης, πάντας ανήγαγες».

«Μένουσα εν Εφέσω, Ισαπόστολε Λόγου, παρά τω μαθητή Θεολόγω Ιωάννη, Μαρία, Θεώ το σων πνεύμα παρέθεικας, το σώμα σουδε έλλειπες ημίν,

Θεώ βοώσιν ούτως: Αλληλούια»

«Συ και νεκρά ζης, ει σιγάς δε τη πέλει. Έχει τις ως πριν έκστασις, Μαρία. Φασκει, ραβουνί, Μαρία Χριστώ páλιν. Λέγει, τι; Χριστός, θάψαν άστν με σκέπει».

«Χαίρε το άνθος της αφθαρσίας, Χαίρε το κάλλος της αϋλίας.

Χαίρε Μαθητών του Χριστού η προβαίνουσα.

Χαίρε φαιδρόν των πιστών αγαλλίασμα.

Χαίρε ότι εσύ δεδόξασαι εν τη γη και ουρανοίς.

Χαίρε ότι νενύμφευσαι των όλων Ποιητή.

Χαίρε ότι διώκεις των δαιμόνων τα στίφη.

Χαίρε ότι ελαύνεις τας κακούργων εφόδους.

Χαίρε πιστών προπύργιον άσαιστον.

Χαίρε ημών χαράκωμα πέλουσα.

Χαίρε ζωής αιωνίου τρυφώσα.

Χαίρε φωτός ακηράτου πλησθείσα.

Χαίρε Λόγου Μαθήτρια».

Απολυτίκιο Μαρίας Μαγδαληνής. Ήχος 'α.

«Χριστώ τω δι' ημάς, εκ Παρθένου τεχθέντι, Σεμνή Μαγδαληνή, ηκολούθεις Μαρία, αυτού τα δικαιώματα, και τους νόμους φυλάττουσα, όθεν σήμεραν, την παναγίαν σου μνήμην εορτάζοντες, ανευθημούμεν σε πίστει, και πόθω γαιράρωμεν».

Ακόμη σε πολλά κοντάκια του Ρωμανού του Μελωδού (6^{ος} αιώνας), υπάρχει αναφορά της Μαγδαληνής. Στη Μαγδαληνή αναφέρονται και πολλοί εκκλησιαστικοί πατέρες από τον 4^ο έως τον 14^ο αιώνα. Μεταξύ αυτών διακρίνει κανείς τα ονόματα των Γρηγορίου Νύσσης, Ιωάννη Χρυσόστομου, Γρηγόριου Ναζιανζηνού, Κύριλλου Αλεξανδρείας, Λέοντος Κωνσταντινουπόλεως, Μόδεστου Ιεροσολύμων, Γρηγορίου Παλαμά.

Σίγουρα η ανθολογία αυτή των ύμνων για τη Μαγδαληνή δεν εξαντλεί ούτε στο ελάχιστο το σύνολο της υπάρχουσας υμνογραφίας. Είναι όμως χαρακτηριστική του πνεύματος της και της όλης συμπάθειας της Ορθόδοξης εκκλησίας για το πρόσωπο της ισαποστόλου.

Η Μαρία Μαγδαληνή στα λαϊκά αναγνώσματα κι όχι μόνο

Το πρόσωπο της Μαρίας Μαγδαληνής απαντάται σ' όλα τα λαϊκά αναγνώσματα σαν μιας μετανοημένης αμαρτωλής γυναίκας, που έγινε ισαπόστο-

λος και έτσι τιμάται από τους χριστιανούς. Γι' αυτή υπάρχουν διάφορες αναφορές σε επετειακά διηγήματα ή χρονογραφήματα των λαϊκών εβδομαδιαίων περιοδικών ή στον καθημερινό τύπο, που αναφέρονται στη ζωή του Χριστού, μερικές φορές σε συνέχειες ή με τη μορφή πρωτόλειου κόμικς («Το σάβανο του Χριστού», «Ο βίος του Ιησού εικονογραφημένος»).

Έργα που αναφέρονται ειδικά στο θρύλο της ζωής της Μαγδαληνής έγραψαν ο Φωκίων Φωτόπουλος το «Μαρία η Μυροφόρος» (1905), έκδοση Σαραβάνος και εικονογράφηση Σ. Χρηστίδη και ο Γιώργος Τσουκαλάς το «Μαρία η Μαγδαληνή», έκδοση Παπαδημητρίου. Σε 150 αντίτυπα εκδόθηκε, στη μνήμη, του Γιώργου Τσουκαλά το «Μαρία η Μαγδαληνή» του Γ. Αλόη, από τις εκδόσεις «Λαϊκή Λογοτεχνία» του Λογοτεχνικού Ιστορικού και Λαογραφικού Αρχείου.

Η Μαρία Μαγδαληνή είναι κύριο πρόσωπο διάφορων τραγωδιών, από τους βυζαντινούς χρόνους μέχρι σήμερα.

«Ο Χριστόν Πάσχων». Μακροσκελής ποιητική τραγωδία (2610 στίχοι), που αποδόθηκε στον Γρηγόριο Ναζιανζηνό, άλλοι θεωρούν ότι μάλλον πρόκειται για συγγραφή του 12^{ου} αιώνα, ενώ ο Αλέξης Σολωμός το θέλει έργο πριν το 431 μ.Χ, όπου και έγινε η Τρίτη Οικουμενική Σύνοδος στην Έφεσο. Είναι το μοναδικό θεατρικό έργο που διασώθηκε ακέραιο από το Βυζάντιο.

«Μεσσίας ή Τα πάθη του Χριστού». Θρησκευτικό δράμα του Παναγιώτη Σούτσου (1839).

«Χριστός». Τραγωδία του Νίκου Καζαντζάκη.

«Γιούδας». Ο Σπύρος Μελάς στο θεατρικό του δράμα «Γιούδας», εμφανίζει την Μαγδαληνή σαν κύριο πρόσωπο.

Για τον Νίκο Καζαντζάκη η Μαγδαληνή είναι «Ο τελευταίος πειρασμός» του Ιησού πάνω στο σταυρό. Φυσικά και στην αλλοδαπή έχουν γραφτεί μυθιστορήματα, δράματα και μελέτες για τη Μαγδαληνή, όπου οι απόψεις ποικίλλουν και φτάνουν μέχρι και την άρνηση της ύπαρξης της σαν ιστορικού προσώπου.

Σάλο προκάλεσε μετά από δέκα χρόνια έρευνας, η έκδοση (18 Ιανουαρίου 1984) του βιβλίου των Χένρυ Λίνκολν και Ρίτσαρντ Λη «Το ιερό αίμα και το άγιο δισκοπότηρο». Οι δύο συγγραφείς ισχυρίζονται ότι ο Ιησούς αγαπούσε την Μαρία Μαγδαληνή, την παντρεύτηκε κι απέκτησε μαζί της τουλάχιστον ένα παιδί. Η Μαρία με το παιδί τους έφυγαν και έζησαν

στη Γαλλία. Οι απόγονοι του Χριστού διασταυρώθηκαν με ευγενείς Φράγκους και οι ρίζες του Ιησού φτάνουν μέχρι τις ημέρες μας. Στο σκεπτικό του βιβλίου αυτού βασίστηκε και η υπόθεση του μπεστ σέλερ του Νταν Μπράουν «Κώδικας Ντα Βίντσι», που γυρίστηκε και ταινία το 2006.

Τέλος η Μαρία Μαγδαληνή έχει πλειστάκις εικονογραφηθεί σε παγκόσμιο επίπεδο από φημισμένους ζωγράφους στις εκατονταετίες που πέρασαν, μεταξύ αυτών και ο Δομίνικος Θεοτοκόπουλος (Ελ Γκρέκο).

Στην Ελλάδα συχνά έγινε αντικείμενο έμπνευσης ποιητών μεταξύ των οποίων και οι Γ. Βερίτης, Άρης Δικταίος, Κ. Βάρναλης, Τάκης Παπατσώνης, Χρ. Χαιρόπουλος, Ντίνος Χριστιανόπουλος, Κ. Παλαμάς, Αγ. Σικελιανός, Γ. Ρίτσος, Καρούσος, κ.λπ.

«Γιατί, κύριε, ο έρωτας μου ανάβει την πίστη κι η αγάπη μου τη μετάνοια

κι ίσως μείνει αιώνια τ' όνομα μου σα σύμβολο εκείνων που σώθηκαν και λυτρώθηκαν ότι ηγάπησαν πολύ».

(Ντ. Χριστιανόπουλος).

Η Μαρία Μαγδαληνή στα λαϊκά θεάματα.

Στο σινεμά η παρουσία της Μαρίας Μαγδαληνής θεωρείται απαραίτητη σε κάθε κινηματογραφική παραγωγή με θέμα τη ζωή του Χριστού, αφού είναι μέλος του στενού του κύκλου.

Στην Ελλάδα του 1917 έμελλε να γυριστεί μετά από πραγματικό Γολγοθά και πληθώρα ευτράπελων και σουρεαλιστικών γεγονότων, η ταινία «Ο ανήφορος του Γολγοθά». Την όλη αυτή προσπάθεια ακολούθησαν διάφορες απαγορεύσεις. Ήταν μια παραγωγή της «Αστυ Φιλμ» του Ζοζέφ Χεπ και Δήμου Βρατσάνου που πήγε «άπατη». Μια περιγραφή των ευτράπελων γεγονότων, όπως και πληροφορίες για την ταινία δίνει σε χρονογράφημά του στο περιοδικό «Εβδομάς» ο Πωλ Μενεστράλ. Ο ίδιος ο Δήμος Βρατσάνος στο περιοδικό «Κινηματογραφικός Αστέρης» στις 30 Δεκεμβρίου 1928, σε μια εκλεκτή συνεργασία του με τίτλο «Ο,τι εξηγήθηκε από ημάς», εξιστορεί τις περιπέτειες αυτής της ταινίας, που δυστυχώς δεν διασώθηκε.

Σημαντικό ρόλο παίζει η Μαγδαληνή στην πλοκή ταινιών με θέμα τη ζωή του Χριστού. Από το 1905, έως σήμερα γυρίστηκαν 100 περίπου ταινίες με το ίδιο θέμα. Διακρίνονται οι ταινίες:

«Βασιλεύς των Βασιλέων» (ασπρόμαυρη, βουβή παραγωγή του 1927, αμερικάνικης παραγωγής, σε σκηνοθεσία του Σέσιλ Ντε Μιλ. Αργότερα στην ταινία προστέθηκε και ήχος).

«Βασιλεύς των Βασιλέων (έγχρωμη παραγωγή σε σκηνοθεσία Νικόλας Ρέι, 1961, στο ρόλο του Χριστού ο ηθοποιός Ταπ Χάντερ.

«Ιησούς από τη Ναζαρέτ» (σε σκηνοθεσία του Φράνκο Τζεφιρέλλι», 1977).

«Τα κατά Ματθαίον Πάθη» (σκηνοθεσία Πιέρ Πάολο Παζολίνι. 1964).

«Η ωραιότερη ιστορία του κόσμου» (σκηνοθεσία Τζωρτζ Στίβεν. 1965, στο ρόλο του Χριστού ο Μαξ Φον Σίντοφ).

«Τα πάθη του Χριστού» (σκηνοθεσία Μελ Γκίμπσον, 2004).

«Jesus Christ Superstar». Μουσικοχορευτική παραγωγή του 1974 (μουσική Άντριου Λόιντ Βέμπερ και λιμπρέτο Τιμ Ράις).

«Ο τελευταίος πειρασμός» (κινηματογραφική διασκευή σε σκηνοθεσία Μάρτιν Σκορτσέζε, 1988, στο ρόλο του Χριστού ο Ουΐλεμ Νταφοε, στο ρόλο της Μαγδαληνής η Μπάρμπαρα Χέρσεϊ).

Οι δυο τελευταίες αυτές ταινίες ξεσήκωσαν σάλο και διαμαρτυρίες για το περιεχόμενο τους. Στην Ελλάδα ο φανατισμός μερίδας πιστών και μελών θρησκευτικών οργανώσεων προκάλεσαν επεισόδια.

Υπήρξαν όμως και ταινίες, που αναφέρονταν αποκλειστικά στη ζωή της Μαρίας Μαγδαληνής. Αυτές ήταν:

«Σταυρός και ξίφος». Μια έγχρωμη ιταλική παραγωγή σε σινεμασκόπ με τη σκηνοθεσία του Κάρλο Μπρακάλια, το 1960. Το ρόλο της Μαγδαληνής έπαιζε η αμερικανίδα ηθοποιός Υβόν ντε Κάρλο και το ρόλο της Μάρθας η ιταλίδα Ροσσάνα Ποντεστά.

«Η Μαρία Μαγδαληνή και ο Θεάνθρωπος». Αξιόλογη, ασπρόμαυρη ταινία, μεξικάνικης παραγωγής, του 1948. Στο εξωτερικό παίζονταν σαν «Μαρία Μαγδαληνή». Έκανε πρεμιέρα στους ελληνικούς κινηματογράφους, στις 27 Μαρτίου 1950. Η σκηνοθεσία ήταν του Μιγκουέλ ντε Κοντρέρας, στο ρόλο της Μαγδαληνής η Μεντέα ντε Νοβάρρα και η ταινία είχε άψογη φωτογραφία. Ήταν το πρώτο μεταγλωττισμένο φιλμ στην Ελλάδα. Στο ντουμπλάζ τη φωνή της Μαγδαληνής έκανε η Καίτη Ασπρέα, του Χριστού ο Ιορδάνης Μαρίνος και του Πιλάτου ο Θόδωρος Μορίδης. Η εκτέλεση των θρησκευτικών ύμνων ήταν

από τη χορωδία του Αγίου Γεωργίου Καρύτση. Η ταινία προβάλλονταν συνεχώς από 10^{ης} πρωινής σε πέντε κινηματογράφους της Αθήνας (Ορφέας, Έσπερος, Ιντεάλ, Μαξίμ, Σταρ), σε τέσσερεις κινηματογράφους της Θεσσαλονίκης, σε τρεις της Πάτρας και στο «Παλλάς του Πειραιά. Το έργο παίζονταν για πολλά χρόνια την περίοδο του Πάσχα. Προσωπικά το παρακολούθησα, μικρό παιδί ακόμα, στον κινηματογράφο «Διονύσια» της Θεσσαλονίκης.

«Μαρία η Μαγδαληνή». Έγχρωμη ευρωπαϊκή παραγωγή του 2018. Σκηνοθεσία Γκαρθ Ντέιβς, στο ρόλο της Μαγδαληνής η Μάρα Ρούνεϊ, στο ρόλο του Χριστού ο Χοακίν Φοϊνίξ. Η ταινία διατίθεται στα Video Club και προβάλλεται στο NETFLIX.

Τέλος η Μελίνα Μερκούρη υποδύθηκε το ρόλο της Μαγδαληνής στο έργο του Ζυλ Ντασέν «Ο Χριστός ξανασταυρώνεται» (1956).

Στο δραματολόγιο του караγκιόζη σειρά θρησκευτικών παραστάσεων, παίζονταν κύρια την περίοδο του Πάσχα. Οι περισσότερες ήταν εμπνευσμένες από κινηματογραφικά φιλμ (Μπεν Χουρ, Κβο Βάντις, Μάρκος και Βιργινία, η ανάσταση του Λαζάρου, Εσθήρ, ο χορός της Σαλώμης (αποκεφαλισμός του Ιωάννη του Πρόδρομου) κ.λπ.). Παίζονταν κύρια μετά το 1950, χρονική περίοδο που τα ανάλογα φιλμ προβάλλονταν στις κινηματογραφικές αίθουσες.

Ο караγκιόζοπαίκτης Σπύρος Κούζαρος υπήρξε μια μεγάλη φυσιογνωμία του θεάτρου σκιών, ένας πραγματικός δημιουργός, που πλούτισε το ρεπερτόριο τον μπερντέ του караγκιόζη με πολλά καινούργια έργα. Κοντά σε όλα ήταν κι ένας βαθιά θρησκευόμενος άνθρωπος. Ανάμεσα στα έργα που παρουσίαζε ευλαβικά την περίοδο του Πάσχα και μέχρι τη Μεγάλη Τετάρτη, ξεχώριζαν «Τα πάθη του Χριστού». Στη θρησκευτική αυτή παράσταση εμφανίζονταν η Μαρία Μαγδαληνή. Σήμερα στο αρχείο του γιου του, καλλιτέχνη του θεάτρου σκιών και φιλόλογου Τάσου Κούζαρου, διασώζεται το δερμάτινο κεφάλι του Ιησού Χριστού.

Επίλογος

Στο θέατρο σκιών σήμερα δεν παίζονται τέτοιες παραστάσεις. Με το θάνατο των караγκιόζοπαίκτων μιας άλλης εποχής, σταμάτησαν και οι τέτοιου είδους δημιουργικές αναζητήσεις, εκτός κι αν κάποιος από τα νέα παιδιά της τέχνης μας, μας κάνει την έκπληξη.

Σε λίγο έρχεται το Πάσχα και σίγουρα θα ξαναδούμε το πρόσωπο της Μαγδαληνής, στις διάφορες επετηακές επαναλήψεις των καναλιών της τηλεόρασης, της ζωής και των παθών του Χριστού. Όμως φαίνεται ότι ο μπερντές έχει πει τον δικό του τελευταίο λόγο σε τέτοιου είδους θρησκευτικά εγχειρήματα. Η επιστημονική και τεχνολογική εξέλιξη, η αστικοποίηση της ζωής μας κι ο κοσμοπολιτισμός, οι απαιτήσεις ψυχαγωγίας των παιδιών του σήμερα, δεν συνηγορούν στην παρουσίαση τέτοιων παραστάσεων. Ας αφήσουμε τη Μαρία Μαγδαληνή να ησυχάσει. Ζωντανή ή νεκρή γνώρισε πολλές ταλαιπωρίες και παρεξηγήσεις. Ας την αφήσουμε να κοιμηθεί «εν ειρήνη», γιατί όπως λέει κι ο ποιητής Ντ. Χριστανόπουλος, **έμεινε σύμβολο «εκείνων που σώθηκαν και λυτρώθηκαν, ότι ηγάπησαν πολύ».**

Τα σημερινά παιδιά απέχουν «παρασάγκας επτακέδεκα» από τα δικά μας παιδικά χρόνια, όταν παιδιά του μουρινέλαιου, της αλάνας με το «τσιλίκ τσομάκ», το «αγιούτο», το «τζαμί» και τη «μακριά γαϊδάρα»,

παίζαμε και τρέχαμε και τελειωμό δεν είχαμε. Τότε που «κεκαρμένοι εν χρω», πηγαίναμε με το σχολείο, όλοι μαζί με τα πηλήκια με την κουκουβάγια, στο Παλλάς της Θεσσαλονίκης, για να δούμε το «η Μαρία Μαγδαληνή και ο Θεάνθρωπος».

Όμως επιτρέψτε μου να νοσταλγώ εκείνα τα στερημένα χρόνια. Όταν μικροί κι ανυποψίαστοι ακόμα, άγνωροι για ότι συνέβηκε κι ότι θα συνέβαινε στη ζωή μας, εν τάξη, δυο-δυο σε γραμμές, κατηφορίζαμε από το Κουλέ Καφέ την Αγίας Σοφίας, για να πάμε στο Κέντρο της πόλης, στον κινηματογράφο Παλλάς. Κι εκεί μέσα στη σκοτεινή αίθουσα, εκστασιαζόμασταν με τα στόματα ανοιχτά, μπροστά στην Ανάσταση του «Θεανθρώπου», τη Μαγδαληνή και τα τόσα καταπληκτικά, που διαδραματίζονταν μπροστά παιδικά και αθώα μάτια μας.

Μια φορά κι έναν καιρό, εδώ στη μάνα Θεσσαλονίκη!

Σαλονίκη, 6 Απριλίου 2020.

Σημείωση:

Εκτός από το αρχείο μου και τις πληροφορίες του Τάσου Κούζαρου για την παράσταση του πατέρα του Σπύρου (τον ευχαριστώ), σ' αυτό το κείμενο βοήθησαν και τα παρακάτω έργα:

Βίοι των Αγίων. Εκδοτικός οίκος ΑΣΤΗΡ. Αλ. και Ε. ΠΑΠΑΔΗΜΗΤΡΙΟΥ. Αθήνα 1979.

Ελληνικά Κάλαντα (Ανθολογία). Β. Δ. Αναγνωστόπουλου. εκδόσεις Καστανιώτη. Αθήνα 2004.

Το μοιρολόι της Παναγίας. Δ.Χ. Παναγιώτου. Θρησκευτική Λαϊκή ποίηση. Θεσσαλονίκη 1987.

Τα κάλαντα. Ήτοι διάφοροι ύμνοι. Χαρ. και Ιωαν. Καγιάφας. Πάτρα.

Μαρία η Μαγδαληνή. Τασούλας Μανουήλ. Οδός Πανός. 1993.

Ελληνικός Κινηματογράφος. Ντοκουμέντα 1, Μεσοπόλεμος. Σύνταξη- επιμέλεια Γιάννη Σολδάτου. Αιγόκερως. 1994.

Ο Άγιος Βάκχος. Αλέξη Σολωμού. Έκδοση ΠΛΕΙΑΣ, 1974.

Κινηματογραφικό Αρχείο. Επιμέλεια Φωτεινή Κωνσταντοπούλου. Υπηρεσία ιστορικού αρχείου υπουργείου εξωτερικών. Έκδοση Καστανιώτη.

Ελληνικός Κινηματογράφος. (Δύο τόμοι). Γιάννη Σολδάτου. Έκδοση ΚΟΧΛΙΑΣ.

Όταν ο Καραγκιόζης συνάντησε τη Μέρκελ στα Εξάρχεια

Του Γιάννη Σολδάτου

Η συνέχεια από το έργο
του Γιάννη Σολδάτο

Καλή ανάγνωση!

Επιμέλεια: Σωκράτης Κοτσορές

Δ' Μέρος

Η Προσφυγοπούλα συνεχίζει το σκούπισμα. Ο Κολλητήρης βγάζει το κινητό και παίρνει τηλέφωνο.

ΚΟΛΛΗΤΗΡΗΣ: Πιτσικόκο, πού είσαι;... Ωραία, στήσου στην Μπουμπουλίνας, έξω από το Υπουργείο Πολιτισμού. Θα περάσει η Ελένη, η ομορφονιά, μια ξώβυζη, την αρπάξεις... Τα έχει με εφοπλιστή, ρε... Φώναξε δυο δικούς σου και ορμάτε... Εσύ έχεις τους δικούς σου... Είναι και ο Μεγαλέξανδρος εδώ... Αυτός με το καταραμένο φίδι... Κατάλαβες; (Κλείνει το τηλέφωνο).

Στη σκηνή μπαίνει ο Πιτσικόκος, φέρνοντας δεμένη τη Μαρία την Πενταγιώτισσα. Της έχει δέσει και το στόμα. Έχει κι αυτή τα στήθη έξω. Τραγουδάει από το ποίημα του Κωστή Παλαμά «Στα βάθη της ψυχής μου»:

ΠΕΝΤΑΓΙΩΤΙΣΣΑ: Στα βάθη της ψυχής μου, χαρίσματα θεϊκά,

Δεν τα φωτίζει ο ήλιος που λάμπει για τη γη
Και παίρνουν φως απ' άλλη πιο καθαρή πηγή.
Και βλέπω τα κρυμμένα, τ' αθώρητα θωρώ,
Στα βάθη της ψυχής μου κ' εκεί που δε μπορείς
Μέσ' στην ψυχή μου κρύβω δυο μάτια ολανοιχτά.
Αυτά δε θα κλεισθούνε ποτέ, δε θα χαθούν,
Τα μάτια της ψυχής μου, τα μάτια τα θεϊκά,
Ψηλότερ' απ' τ' αστέρια, στον έβδομο ουρανό,
Θε ν' ανταμώσουν πάλι το Φως το αληθινό!

ΚΟΛΛΗΤΗΡΗΣ: Ρε, τρισάθλιε, ποια έπιασες;

ΠΙΤΣΙΚΟΚΟΣ: Την ομορφονιά που πέρναγε. Ορμή-

σαμε και την πιάσαμε.

ΑΓΛΑΪΑ: Αυτή είναι η Μαρία Πενταγιώτισσα.

ΠΙΤΣΙΚΟΚΟΣ: Ωραία είναι κι αυτή...

ΚΟΛΛΗΤΗΡΗΣ: Λύσε, ρε, τη γυναίκα.

Ο Πιτσικόκος λύνει την Πενταγιώτισσα.

ΠΕΝΤΑΓΙΩΤΙΣΣΑ: (ρίχνει σφαλιάρες και κλωτσιές στον Πιτσικόκο). Αλήτη, απλώσατε τα βρωμόχερά σας πάνω μου... Με γδύσατε κιόλας...

ΠΙΤΣΙΚΟΚΟΣ: Μας είπανε πως πρέπει να είσαι ξώβυζη... Σιγά, καλέ, και σου πήραμε την παρθενιά... Μπαίνει ο Καραγκιόζης.

ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗΣ: Γίνανε όλοι πίτα. Την κοπάνησα, πριν έρθει ο λογαριασμός...

ΠΙΤΣΙΚΟΚΟΣ: Μπράβο, μπαμπάκο, είσαι άξιος πρόγονός μου. Δεν πληρώνουμε το σύστημα.

ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗΣ: Μια κυρούλα το είχε το μαγαζί, αλλά...

ΠΙΤΣΙΚΟΚΟΣ: Οι κυρούλες συντηρούνε το σύστημα.

ΠΕΝΤΑΓΙΩΤΙΣΣΑ: (στον Καραγκιόζη). Κύριε, ο γιος σας ασέλγησε πάνω μου.

ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗΣ: Πιτσικόκο, την κατέστησες έγκυο;

ΠΙΤΣΙΚΟΚΟΣ: Δεν πρόλαβα, της το χρωστάω...

ΠΕΝΤΑΓΙΩΤΙΣΣΑ: Ανώμαλε...

ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗΣ: Σιγά, καημένη μου, τόσα παλικάρια σφάχτηκαν στην ποδιά σου...

ΠΙΤΣΙΚΟΚΟΣ: (στην Πενταγιώτισσα). Δράκουλα

των Εξαρχείων...

ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗΣ: Ψυχραιμότης...

ΠΙΤΣΙΚΟΚΟΣ: Τι κάνω μ' αυτή; (Δείχνει την Πενταγιώτισσα).

ΚΟΛΛΗΤΗΡΗΣ: Δέσ' την ξανά και πήγαινε την στην καρότσα του Βασιλάρα. Όταν έρθει η ώρα της διαπραγμάτευσης, θα την έχουμε για όμηρο... Αφού έχασες το κελεπούρι την Ελένη.

ΠΙΤΣΙΚΟΚΟΣ: (δένοντας και μεταφέροντας την Πενταγιώτισσα που αντιστέκεται). Να είσαι πιο σαφής, όχι όποια ωραία περνάει.

ΚΟΛΛΗΤΗΡΗΣ: Μία είναι η Ελένη...

ΠΙΤΣΙΚΟΚΟΣ: Ετούτη είναι πιο ωραία. Άμα τελειώσει ο πόλεμος και νοικοκυρευθούμε, θα της κάνω πρόταση γάμου...

ΠΕΝΤΑΓΙΩΤΙΣΣΑ: Ου, να μου χαθείς φρικιό...

ΠΙΤΣΙΚΟΚΟΣ: Τα πολλά τα λόγια είναι φτώχεια. (Της δένει το στόμα).

ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗΣ: Απλώστε τη σημαία.

ΚΟΛΛΗΤΗΡΗΣ: Ποια σημαία;

ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗΣ: Την ελληνική.

ΚΟΛΛΗΤΗΡΗΣ: Δεν έχουμε. Έχουμε μία της ΑΕΚ και μία του Ολυμπιακού.

ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗΣ: Άπλωσε και τις δύο.

Η Αγλαΐα ξετρυπώνει και απλώνει τις δύο σημαίες, μαζί με αυτές βρίσκει και τη σημαία της Αναγέννησης Καρδίτσας.

ΚΟΛΛΗΤΗΡΗΣ: Μπαμπάκο, κι άλλη... Αναγέννηση Καρδίτσας.

ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗΣ: Αυτό θα πει εθνική ομοψυχία. Και τώρα κάνουμε οικογενειακό συμβούλιο, λείπει ο μικρός. Αρχεται η συνεδρίασις. Ομορφάσχημη και ασχημωραία σύζυγος. Κολώνα του πεζοδρομίου μας, Κολλητήρη. Μικρομέγαλε Πιτσικόκο. Νύφη μου, που έκανες χιλιάδες μουσκεμένα χιλιόμετρα για να βρεις γαμπρό. Σήμερα είναι μέρα εθνικής... Τι πρέπει να πω, Κολλητήρη;

ΠΙΤΣΙΚΟΚΟΣ: Άσ' το, μπαμπάκο...

ΚΟΛΛΗΤΗΡΗΣ: Εθνικής ομοψυχίας...

ΠΙΤΣΙΚΟΚΟΣ: Εθνικής ντροπής...

ΚΟΛΛΗΤΗΡΗΣ: Θα χάσω το Υπουργείο, άμα λες τέτοια...

ΠΙΤΣΙΚΟΚΟΣ: Θα σου πετάω κάθε μέρα μολότοφ,

άμα το πάρεις...

ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗΣ: Σήμερα είναι μέρα εθνικού διχασμού... Σφάζονται ακόμη και αδέρφια μεταξύ τους. Κηρύσσω τα Εξάρχεια σε έκτακτο ανάγκη.

ΚΟΛΛΗΤΗΡΗΣ: Έτσι χωρίς διαβούλευση;

ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗΣ: Εγώ είμαι ο αρχηγός της οικογένειας.

ΠΙΤΣΙΚΟΚΟΣ: Και το οικογενειακό συμβούλιο τι το ήθελες;

ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗΣ: Το διέκοψα να μη σφαχτείτε. Τα ρατατζούμ...

ΠΙΤΣΙΚΟΚΟΣ: Βατερλό θα γίνει σήμερα... (Πάει και βγάζει το πετρέλαιο από την γκαζιέρα).

ΑΓΛΑΪΑ: Μωρέ, αναθεματισμένο, θα μείνει άψητη η μπριτζόλα.

ΠΙΤΣΙΚΟΚΟΣ: Ο αρχηγός κήρυξε τα Εξάρχεια σε έκτακτο ανάγκη.

ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗΣ: Πιτσικόκο, αν ρίξεις έστω και μία σήμερα, θα σου κόψω τα πόδια.

Μουσική. Αλλαγή.

Μπαίνει η Αγγέλα.

ΑΓΓΕΛΑ: Εδώ είναι η οικία του Κυρίου Καραγκιοζόπουλου;

ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗΣ: Βλέπεις καμία οικία και κανέναν κύριο, κυρά μου;

ΑΓΓΕΛΑ: Εννοώ το κατάλυμά του.

ΑΓΛΑΪΑ: Και συ της Δημοτικής Αστυνομίας είσαι;

ΑΓΓΕΛΑ: Αγγέλα Μέρκελ, καγκελάριος της Ομοσπονδιακής Γερμανίας.

ΚΟΛΛΗΤΗΡΗΣ: Εδώ γελάμε.

ΠΙΤΣΙΚΟΚΟΣ: Εδώ κλαίμε.

ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗΣ: Γελάμε και κλαίμε. Και πού είναι κυρα-Αγγέλα η συνοδεία σου;

ΑΓΓΕΛΑ: Να μπεις με συνοδεία αστυνομικών στα Εξάρχεια; Θα καεί το σύμπαν.

ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗΣ: Άκου σχέδιο η καγκελαρία, ούτε εγώ δεν θα το σκαρφίζομαι.

ΑΓΛΑΪΑ: (περιεργάζεται το πράσινο ρούχο της Αγγέλας). Μετάξι, ακριβό.

ΠΡΟΣΦΥΓΟΠΟΥΛΑ: (περιεργάζεται τα κοσμήματα της Αγγέλας). Χρυσάφι, πανάκριβα.

ΠΙΤΣΙΚΟΚΟΣ: Είχες και στην πατρίδα σου τέτοια;
 ΑΓΓΕΛΑ: Μην γίνεσαι ρατσιστής, ανάγωγε.
 ΠΙΤΣΙΚΟΚΟΣ: Κοίτα, που θα μας βγει και από αριστερά το κάγκελο. Τα μυαλά στα κάγκελα.
 ΑΓΓΕΛΑ: Ήρθα για να δω με τα μάτια μου τις συνθήκες διαβίωσής σας και να κάνουμε ειλικρινή διάλογο.
 ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗΣ: Ο Μορφονιός το ξέρει πως είσαι εδώ;
 ΑΓΓΕΛΑ: Οι δύο κυβερνήσεις μας συνεργάζονται.
 ΠΙΤΣΙΚΟΚΟΣ: Τα έχετε κάνει πλακάκια, δηλαδή.
 ΑΓΓΕΛΑ: Μιλώ για συνεργασία.
 ΠΙΤΣΙΚΟΚΟΣ: Να ειδοποιήσω τα παιδιά να σου φτιάξουν ένα κοκτέιλ;
 ΑΓΓΕΛΑ: Ευχαριστώ πήρα στο ξενοδοχείο.
 ΠΙΤΣΙΚΟΚΟΣ: Όχι τέτοιο κοκτέιλ, από τα δικά μας, πετρέλαιο, φυτίλι και φωτιά στα μπούτια σου.
 ΑΓΛΑΪΑ: Πιτσικόκο, άσε ήσυχη τη γυναίκα, είμαστε φιλόξενοι.
 ΠΡΟΣΦΥΓΟΠΟΥΛΑ: Κυρία Αγγέλα, θα με πάρεις στη Γερμανία;
 ΑΓΛΑΪΑ: Με το μαλακό, μην τρομάξει και φύγει.
 ΑΓΓΕΛΑ: Δεν τρομάζω μπροστά στην ανθρώπινη δυστυχία.
 ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗΣ: Μας βγήκε Τζαβέλαινα η καγκεκλάρια.
 ΠΙΤΣΙΚΟΚΟΣ: Εγώ λέω να τη δέσω στην καρότσα του Βασιλάρα και ν' αφήσω την Πενταγιώτισσα. Από τούτη θα πάρουμε περισσότερα λύτρα.
 ΚΟΛΛΗΤΗΡΗΣ: Ρε, θα μου χαλάσεις τη δουλειά...
 ΠΙΤΣΙΚΟΚΟΣ: Να τη φτιάξω καλύτερα πάω. Άμα τη δέσω στην καρότσα, εσύ θα απαιτείς το υπουργείο σου και εμείς θα ζητάμε να αφήσουν ελεύθερα όλα τα παιδιά μας που τα μπαγλάρωσαν.
 ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗΣ: Πρακτικό μυαλό.
 ΠΡΟΣΦΥΓΟΠΟΥΛΑ: Κι εγώ πώς θα πάω στη Γερμανία;
 ΑΓΓΕΛΑ: Να καταλάβω κι εγώ ποια είναι η καρότσα του Βασιλάρα;
 ΠΙΤΣΙΚΟΚΟΣ: Εμείς δεν έχουμε λευκά κελιά που είχατε εσείς, έχουμε καρότσες με ποντίκια.
 ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗΣ: Ρε, Πιτσικόκο, ποιος σου τα έμαθε αυτά;

ΠΙΤΣΙΚΟΚΟΣ: Μάθαμε να χτυπάμε τον εχθρό εκεί που πονάει.
 ΑΓΓΕΛΑ: Εγώ δεν είμαι εχθρός σας.
 ΠΙΤΣΙΚΟΚΟΣ: Ή κάνεις δεκτά τα αιτήματά μας και αφήνεις ελεύθερα τα παιδιά που μπαγλάρωσαν ή...
 ΑΓΓΕΛΑ: Για βάστα, γιατί θα θυμώσω. Επεμβαίνω εγώ στα εσωτερικά άλλου κράτους;
 ΚΟΛΛΗΤΗΡΗΣ: Πρωτότυπο!!!
 ΑΓΓΕΛΑ: Ήρθα να γνωρίσω από κοντά τις συνθήκες διαβίωσής σας.
 ΑΓΛΑΪΑ: Καλά τα λέει η γυναίκα. Της έψησα και τη μπριτζόλα, μισοψημένη έμεινε, το πήρε το πετρέλαιο ο σατανάς...
 ΠΙΤΣΙΚΟΚΟΣ: Δώσ' της τη μπριτζόλα να τα τινάξει και, άμα τη γλιτώσει, έρχομαι με τα παιδιά να την ανατινάξουμε. (Φεύγει).
 ΑΓΓΕΛΑ: Κακομαθημένο το έχετε.
 ΑΓΛΑΪΑ: Όχι τέτοια, δε θα μου πεις πώς να μεγαλώσω τα παιδιά μου, να πας να συμμαζέψεις τα κωλογερμανάκια σου.
 ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗΣ: Να καταργήσει τις τρύπες από τα μακαρόνια.
 ΚΟΛΛΗΤΗΡΗΣ: Μπαμπάκο, είσαι σοβαρός;
 ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗΣ: Βλέπεις εσύ κανένα σοβαρό στα πέριξ;
 ΑΓΓΕΛΑ: Θέλω να μάθω τα προβλήματά σας...
 ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗΣ: Τώρα μας έπεισες, σε πήραμε στα σοβαρά.
 Μουσική. Αλλαγή.
 Μπαίνει ο Μπαρμπαγιώργος τρεκλίζοντας.
 ΜΠΑΡΜΠΑΓΙΩΡΓΟΣ: Οι το έρμο με βάρεσε κατακούτελα, ντιπ για ντιπ... τσίπρο με γλικάνσο, πάει γυρίζει ου κόσμους ανάπ'δα.
 ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗΣ: Μπάρμπα, πλήρωσες το λογαριασμό;
 ΜΠΑΡΜΠΑΓΙΩΡΓΟΣ: Ένα μουσχάρ', μου κόστισε... (Παραπατάει, σωριάζεται).
 ΑΓΓΕΛΑ: Καλά περνάτε εδώ οι αγρότες. Τρώτε, πίνετε και γκρινιάζετε.
 ΚΟΛΛΗΤΗΡΗΣ: Ρε, μπάρμπα, πώς έγινες έτσι;
 ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗΣ: Έτσι είμαστε εδώ, κυρα-Αγγέλα.

Το πρωί το παίζουμε κλέφτες και αστυνόμοι και δερνόμαστε και το απόγευμα τα πίνουμε μαζί.

ΠΡΟΣΦΥΓΟΠΟΥΛΑ: Έχετε μπροστά σας την καγκελάρια της Γερμανίας και λέτε ανέκδοτα; Θα φύγει και δεν θα της πείτε τίποτε.

ΜΠΑΡΜΠΑΓΙΩΡΓΟΣ: (προσπαθεί να συνέλθει). Πούν' τη η τσούπρα με τα κάγκελα...

ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗΣ: (δείχνει την Αγγέλα). Ιδού, μπάρμπα, αυτοπροσώπως.

ΜΠΑΡΜΠΑΓΙΩΡΓΟΣ: (σηκώνεται τρεκλίζοντας). Ρε, τσούπρα, θα ψοφήσουμε τσι πείνας στα όρη και τα χουριά. Πάν' τα σπαρτά, πάν' τα μουσχάρια και τα γαϊδουρουγιδουπρόβατα.

ΑΓΓΕΛΑ: Υπάρχει σχέδιο για ανάπτυξη της αγροτικής παραγωγής.

ΜΠΑΡΜΠΑΓΙΩΡΓΟΣ: Πούν' το...

ΑΓΓΕΛΑ: Θα το μάθετε από τον πρωθυπουργό σας.

ΜΠΑΡΜΠΑΓΙΩΡΓΟΣ: Πότε;

ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗΣ: Αύριο που θα έχει μεγαλώσει η μύτη του και θ' αρχίσει τα ουίτ, ουίτ...

ΜΠΑΡΜΠΑΓΙΩΡΓΟΣ: (τρεκλίζοντας. Στην Αγγέλα). Στάκα δω και πάω να φέρω καμιά κατουσταριά τρακτέρ, πενήντα ντουζίνες γιδουπρόβατα, εκατό τσελιγγάδες και εκατό σακιά πατάτες, να πετάμε, για να μας πάρ'ς στα σουβαρά. (Φεύγει τρεκλίζοντας).

ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗΣ: Μπράβο, κυρα-Αγγέλα, μ' όλα αυτά που θα φέρει ο Βλάχος, θα τρώμε ένα εξάμηνο.

ΑΓΛΑΪΑ: Τη μπριτζόλα, θα τη φας;

ΑΓΓΕΛΑ: Ευχαριστώ, κρατήστε την για την οικογένειά σας...

ΑΓΛΑΪΑ: Σιγά μη την φάνε...

ΠΡΟΣΦΥΓΟΠΟΥΛΑ: Κυρία Αγγέλα, πέστε μου, θα με πάρετε στη Γερμανία;

ΑΓΓΕΛΑ: Έκλεισε, είπαμε, ο κατάλογος...

ΠΡΟΣΦΥΓΟΠΟΥΛΑ: Πάλι έκλεισε; Όταν ανοίξει, μη με ξεχάσετε.

ΚΟΛΛΗΤΗΡΗΣ: Μπορούμε να θέσουμε σοβαρά αιτήματα στην καγκελάρια;

ΚΑΡΑΓΚΙΟΖΗΣ: Να καταργήσει τις τρύπες από τις δεκάρες.

ΑΓΓΕΛΑ: Αυτό είναι εύκολο.

ΠΡΟΣΦΥΓΟΠΟΥΛΑ: Υπάρχουν ακόμα δεκάρες;

ΑΓΛΑΪΑ: Καταργήθηκαν και μας μείνανε οι τρύπες.

ΑΓΓΕΛΑ: Θα κλείσουν οι τρύπες της οικονομίας σας. Θέλω να μάθω κι άλλα προβλήματά σας, τώρα που λύσαμε το πρώτο...

Ο Καραγκιόζης στην Αντίσταση

ΣΤ' ΜΕΡΟΣ

επιμέλεια: Τ. Κωστιδάκης - Σ. Κοτσορές

Συνεχίζουμε το αφιέρωμα «ο Καραγκιόζης στον πόλεμο και στην αντίσταση», με επόμενα αποσπάσματα από το βιβλίο του καραγκιοζοπαίχτη Ορέστη-Ανέστη Βακάλογλου, (Αχαϊκές Εκδόσεις) για τις πρώτες ημέρες του Πολέμου. Καλή ανάγνωση.

Χειμώνα '39 προς '40 άρχισα τις περιοδείες. Με τα λεφτά που έπιασα βοήθησα την οικογένειά μου και έκανα καλά εργαλεία. Μπαίνοντας ο Οκτώβρης, με τα εργαλεία στον ώμο και ένα κουτί ασετυλίνες, άρχισα να γυρίζω στα χωριά. Έπιανα τον καφετζή κι αν συμφωνούσαμε έστηνα σκηνή. Θες η ηλικία μου, χθες που ήμουν ευγενικός, δεν με αποπαίρνανε ούτε με βρίζανε. Και ο καραγκιόζης με τους άρεσε. Σε κάθε χωριό καθόμουν δυο-τρεις μέρες γνωρίζομουν με τον καφετζή και αυτές οι γνωριμίες μου στάθηκαν χρήσιμες σε όλη τη σταδιοδρομία μου. Εκείνο το χειμώνα, από χωριό σε χωριό, Μιντιλόγλι, Μονοδένδρι, Βραχνέικα, Τσουκαλέικα, Καμίνια, Αλίσσος, Γομοστό, Σαγείικα, Μετόχι, Νέα Μανωλάδα, Σαβάλια, Λεχαινά, Γαστούνη, έφτασα με τα πόδια μέχρι την Αμαλιάδα. Μετά άρχισε η επιστροφή. Επιστρέφοντας ξαναπερνούσα από τα ίδια καφενεία και έδινα παραστάσεις.

Στα Σαβάλια έπαιξα στο καφενείο και μετά πήγα να κοιμηθώ δίπλα στο τυροκομείο που είχε ο καφετζής. Αυτός από καλοσύνη του με φίλεψε ψωμί και ένα μεγάλο κομμάτι τυρί, μεγαλύτερο και από το ψωμί. Την πρώτη φορά που έπαιξα εκεί, με έβαλε στο τυροκομείο για ύπνο νηστικό. Τη δεύτερη φορά, για κακή μου τύχη, ήταν γενναιόδωρος. Πεινούσα, έφαγα όλο το τυρί και όπως το στομάχι μου ήταν άμαθο, μπορεί και το τυρί χαλασμένο, όλη τη νύχτα με έκοψε και έτρεχα στα χωράφια. Όταν ξημέρωσε δεν μπορούσα να πάρω τα πόδια μου. Περίμενα, πέρασε το τρένο και γύρισα στην Πάτρα. Το καλοκαίρι του '40 έμεινα στην Αμαλιάδα. Έπαιζε στο καφενείο "Παράδεισος" μέχρι που άρχισαν τα πρωτοβρόχια. Μετά άρχισα να παίζω στα γύρω χωριά.

Το πρωί της 28ης Οκτωβρίου που κηρύχτηκε ο πόλε-

μος, μαζί με το στρατό μπήκα και γω στο τραίνο να ρθω στην Πάτρα να δω τι γίνεται η μάνα μου και τα αδέρφια μου. Κατεβαίνοντας στο σταθμό του Αγιαντρέα, τα ιταλικά αεροπλάνα ρίχναν μπόμπες και οι σειρήνες χτυπούσαν. Οι δρόμοι στρωμένοι πτώματα, άλλη βογγούσαν πληγωμένοι, άλλοι έτρεχαν να σωθούν. Ολόκληρη η κάτω πόλη ήταν μία κόλαση.

Τρέχοντας δίπλα από λαβωμένους και σκοτωμένους ανέβηκα στα προσφυγικά να βρω τη μάνα μου. Το σπίτι κλειστό και ο συνοικισμός άδειος. Όλοι είχαν φύγει έξω από την πόλη, Ζαρουχλείκα, Εγλυκάδα, Γηροκομειό, Σαραβάλι.

Είχαμε εκεί έναν ξάδερφο, Γιώργη το όνομά του, πού έξω από το χωριό είχε ανοίξει νταμάρι και αμέσως κατάλαβα ότι είχαν πάει σε αυτόν. Το πήρα με τα πόδια, σε καμιά ώρα έφτασα. Μέσα στο νταμάρι σαν σε ένα μεγάλο καζάνι, πάνω στην πέτρα και τη σκόνη, είχαν μαζευτεί κάμποσα γυναικόπαιδα. Μόλις είδα τη μάνα μου του έβαλα τις φωνές.

“Ρε Γιώργη, δεν ντρέπεσαι;”

“Δεν λες που γλιτώσαμε;”

“Ρε, τη θεία σου μέσα στο νταμάρι την έβαλες;”

“Και πού να τη βάλω;”

Ο μεγάλος ο αδερφός μου είχε φύγει για το στρατό, τα άλλα αδέρφια μου είχαν πάει στο χωριό να βρουν καμιά δουλειά.

Αμέσως πήρα τη μάνα μου και μπήκαμε μέσα στο χωριό. Έξω από την εκκλησία του Αγίου Κωνσταντίνου είχαν μαζευτεί πολλοί Πατρινοί. Εκεί στρώσαμε κάτι κουρελούδες και βολευτήκαμε κάμποσες μέρες.

Στο Σαραβάλι βρήκα και το Θεοδωρόπουλο. Είχε ένα κουμπάρο εκεί το Γκοτσόπουλο και πήγε με τη γυναίκα και την κόρη του Σοφία, μωρό τότε, να βρει καταφύγιο.

Εμείς τη νύχτα κοιμόμαστε μέσα στην εκκλησία. Τη μέρα τη βγάζαμε απ έξω στα πλατάνια. Ψωμί, βολευόμαστε από τον Ερυθρό Σταυρό. Περνούσε ένα αυτοκίνητο και μας μοίραζε. Προσφάϊ, από δω και από κει.

Ο Θεοδωρόπουλος όταν κηρύχθηκε ο πόλεμος έπαιζε στη Ναύπακτο και φεύγοντας βιαστικά είχε αφήσει εκεί τα εργαλεία του. Ήταν πολύ στεναχωρημένος αλλά φοβόταν να πάει μόνος του να τα φέρει.

“ Πάμε μαζί να μου κάνεις παρέα;” με ρώτησε.

“ Πάμε, μάστορα”.

“ Πώς θα πάμε;”

“ Στη χαβούζα να πάρουμε το καϊκι”.

“Οχι, όχι από Πάτρα ρίχνουν ακόμη μπόμπες, από Ψαθόπυργο”.

Έτσι αποφασίσαμε να πάμε στον Ψαθόπυργο.

Ξεκινήσαμε πρωί-πρωί να πάμε στη Μαυρομαντηλα, βγήκαμε στην Εγλυκάδα.

Περπατώντας βλέπαμε τα ιταλικά αεροπλάνα πετάνε πάνω από την Πάτρα και να ρίχνουν βόμβες στη θάλασσα.

Ο Θεοδωρόπουλος τρομοκρατήθηκε.

“ Σοφία μου, που θα σε αφήσω;”

“ Μη φοβάσαι, μάστορα, είμαστε μακριά”.

“ Πιο ψηλά ,να πιάσουμε βουνό”.

Και πιάσαμε τα βουνά. Μέσα από μονοπάτια ανεβήκαμε Ρωμανού, Μπάλα, φτάσαμε Πλατάνι και πέ-

σαμε στον Ψαθόπυργο πεθαμένοι από την κούραση και σχισμένοι από τις πέτρες και τα αγκάθια. Βρήκαμε τον Καϊξή, έφευγε κάθε βράδυ να μη δίνει στόχο, μπήκαμε και μείς.

Μέσα στο μικρό καϊκι μαζευτήκαμε είκοσι άνθρωποι, τρία μουλάρια και κιβώτια, βαλίτσες, έλεγες τώρα θα βουλιάζουμε.

.....

Τον Απρίλη του ‘41, αρχίζοντας η κατοχή των Γερμανών, άρχισαν οι πείνα και οι συλλήψεις. Η μάνα μου γύρισε σπίτι, αλλά τα αδέρφια μου φύγανε για τα χωριά. Έφυγα και εγώ, όλοι φοβόμασταν τα αντίποινα των Γερμανών.

Εγκαταστάθηκα στη Νέα Μανωλάδα. Εκεί είχα δουλειά, ζούσα καλά, έστελνα και στη μάνα μου. από το καλοκαίρι του ‘41 και μέχρι το χειμώνα του ‘42 έκανα παραστάσεις συνέχεια. το καλοκαίρι γύριζα στα γύρω χωριά και μόλις άρχιζαν τα πρωτοβρόχια έπαιζε στο καφενείο του Τσάκαλου.

Στα μέσα του Σεπτεμβρη, ότι είχα αρχίσει στου Τσάκαλου, με έπιασε η ελονοσία, ελώδης πυρετός. Έμεινα μόνος μου σε μία σκηνή και έτρεμα από τις κρυάδες και τον πυρετό. Περνάει τότε ένας Χριστιανός με είδε και με λυπήθηκε.

“Ρε παιδί μου, εσύ θα πεθάνεις”.

Αμέσως με παίρνει σπίτι του. Εκεί με περιποιήθηκαν η γυναίκα του και η κόρη του.

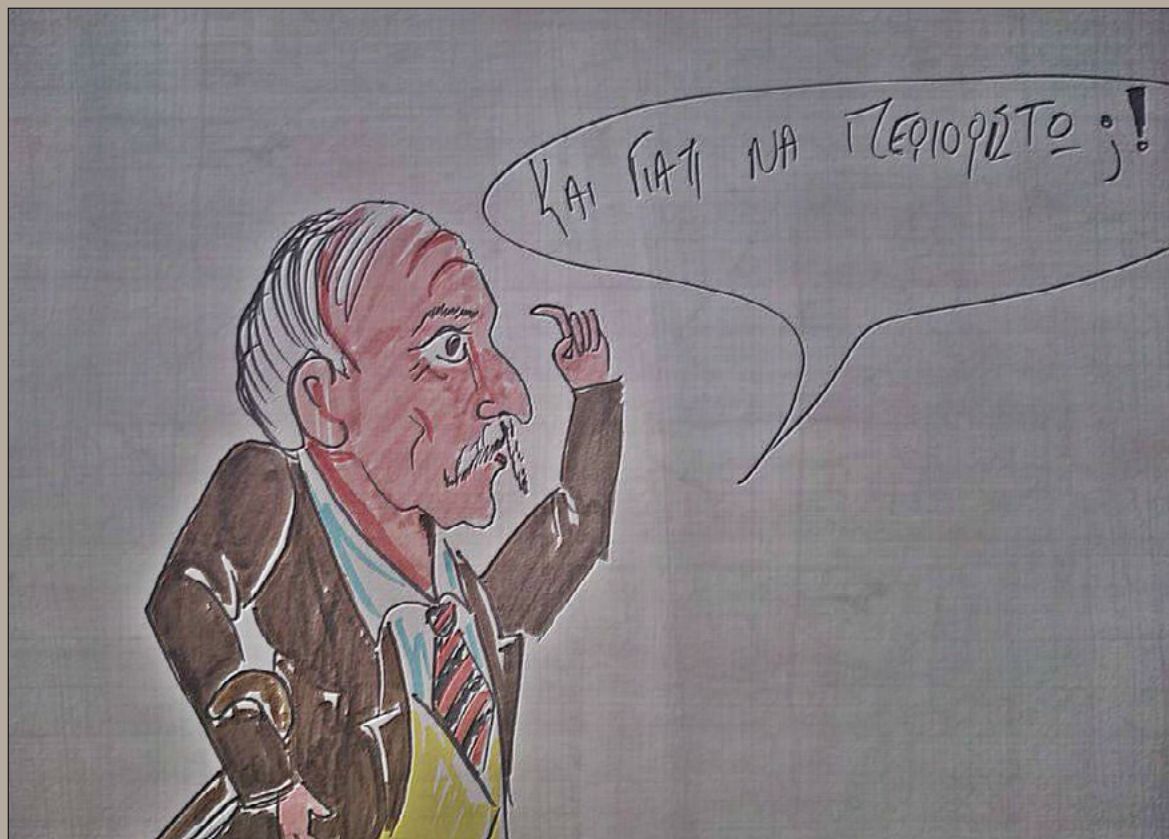
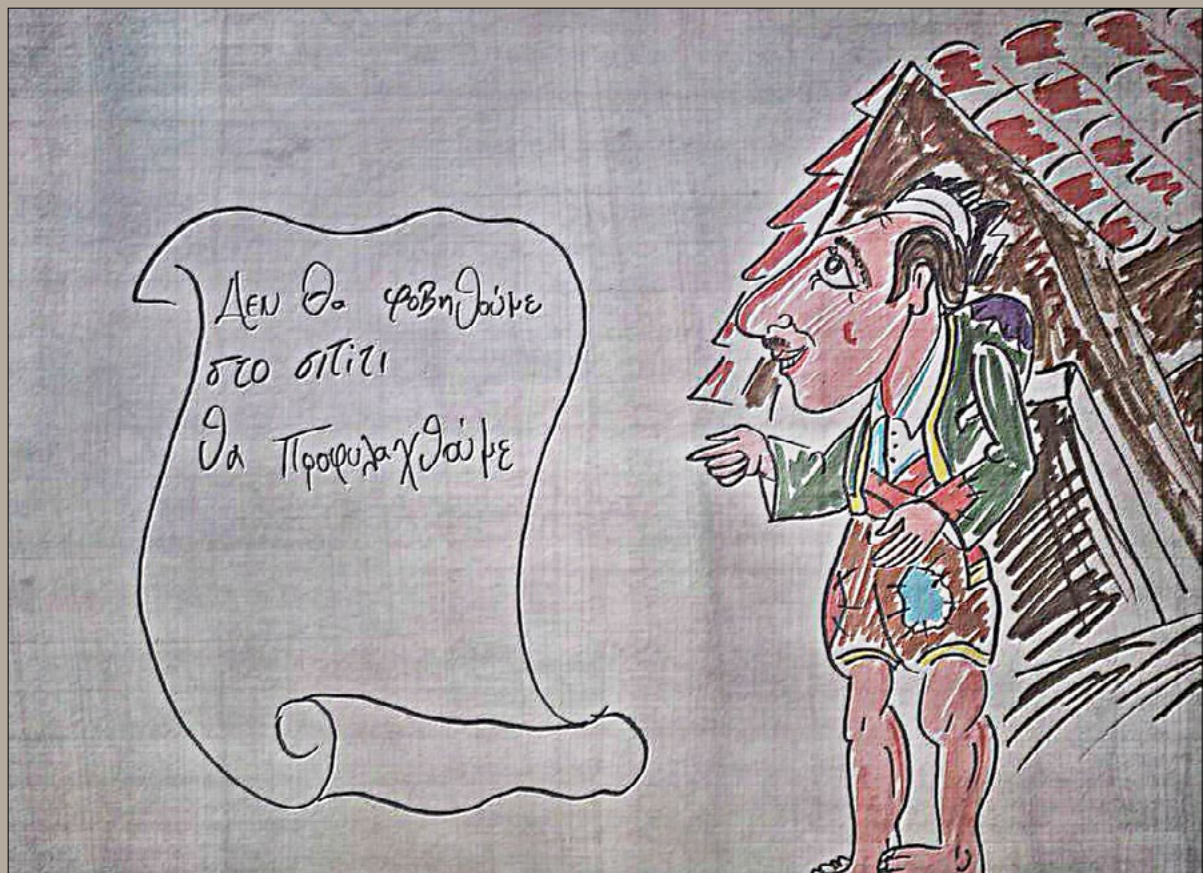
Με βεντούζες, εντριβές και κάτι ασπιρίνες γλίτωσα. Η γυναίκα του λεγόταν κυρά Λεμονιά Και έγινε πεθερά μου. Η κόρη της Χριστίνα έγινε γυναίκα μου.

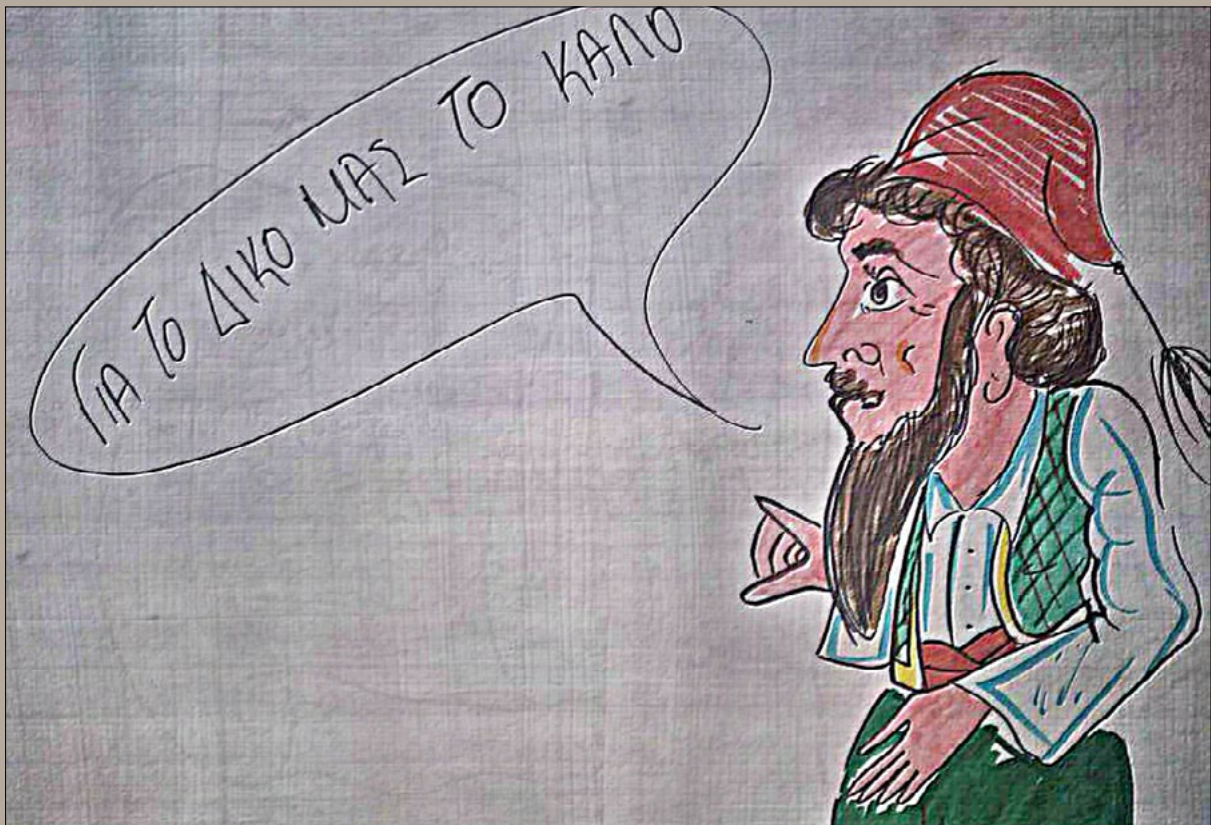
Παντρευτήκαμε στις 14 Σεπτεμβρη του ‘42. Μας στεφάνωσε ένας φίλος μου караγκιοζοπαίχτης ο Διονύσης Σαρμάς. Θα γινόταν μεγάλος караγκιοζοπαίχτης αλλά του κόψανε το χέρι από παλιοαρρώστια και αυτό έριξε την απόδοσή του.

«Ο Ντούμπας έχει κέφια»

Σκίτσα-Κείμενα: Κώστας Ντούμπας

*Μηνιαία
ηλεκτρονική έκδοση
του Πανελλήνιου Σωματείου
Θεάτρου Σκιών*

okaragkiozismas@gmail.com

